

Tikanojan taidekoti

Kuva: Pohjanmaan museon arkisto

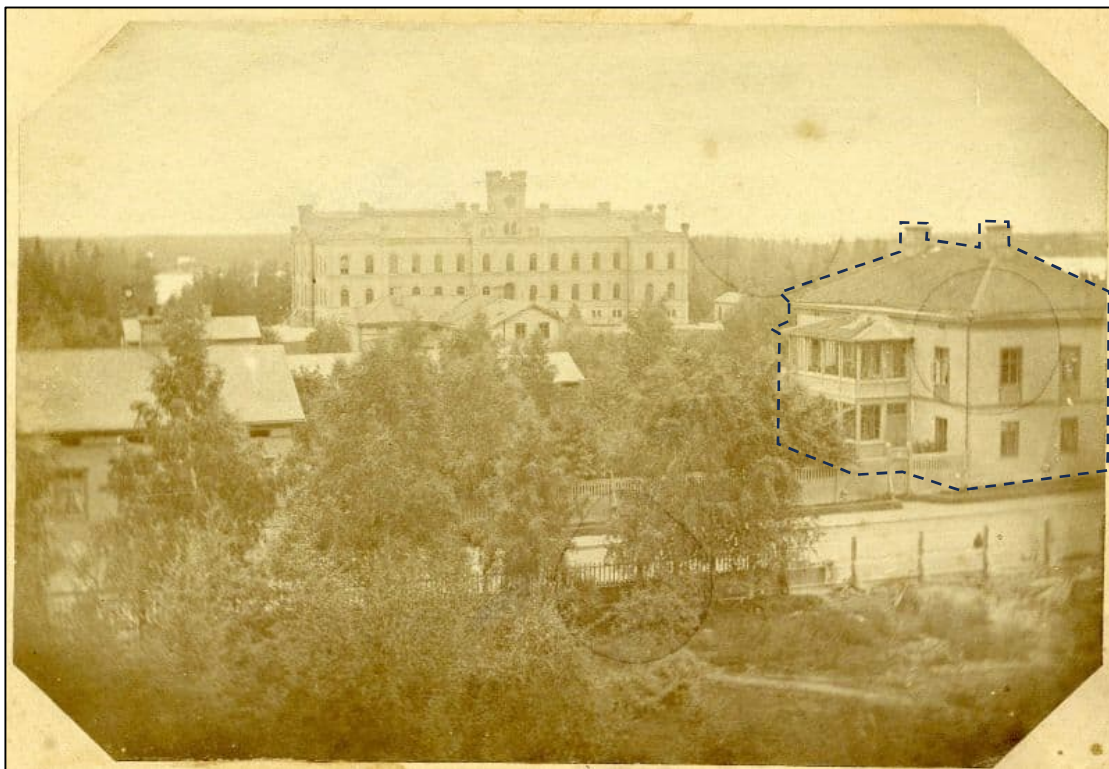
Kulttuurihistoriallinen selvitys

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	1
1. JOHDANTO.....	2
2. YMPÄRISTÖ JA SIJAINTI.....	7
3. KORTTELIN ASEMAKAAVOITUKSEN HISTORIAA JA NYKYTILANNE.....	10
4. PERUSTIEDOT KIINTEISTÖSTÄ.....	16
4.1 Päärakennus	16
4.2 Ulkorakennus.....	17
5. SUOJELUTILANNE JA TEHDYT INVENTOINNIT	18
5.1 Rakennusperinneselvitys	18
5.2 Rakennusperinneselvitys II	18
5.3 Kulttuuriympäristöselvitys.....	19
5.4 Asemakaavallinen suojele.....	20
6. RAKENNUSTEN VAIHEITA.....	21
6.1 Talon rakentaminen v. 1862.....	21
6.2 Ensimmäinen korjausrakentaminen v. 1917.....	1
6.3 Vuoden 1924 korjausrakentaminen	6
6.4 Vuoden 1927 korjausrakentaminen	2
6.5 Vuoden 1930 korjausrakentaminen	4
6.6 Vuoden 1940 korjausrakentaminen	6
6.7 Vuoden 1984 korjausrakentaminen nykypäiväisen kaltaiseksi.....	9
7. RAKENNUSTEN NYKYTILA JA SÄILYNEISYYS.....	11
7.1 Päärakennuksen säilyneisyys	11
7.2 Ulkorakennuksen säilyneisyys.....	15
8. TAIDEKOTIRAKENNUKSEN TYYLISUUNNAT JA SUUNNITTELIJAT	18
8.1 Rakennuksen eri vaiheet.....	18
8.2 Lopputuloksena 1920-luvun klassismi	18
8.3 Matti Visanti (os. Björklund) taidekodin muutosten suunnittelijana.....	19
9. ARVOT JA SÄILYMISEDELLYTYKSET	20
9.1 Tikanojan taidekodin rakennuksen arvot	20
9.2 Arvottamisen perusteet	20
9.3 Tikanojan taidekodin päärakennuksen sekä ulkorakennuksen arvottaminen	21
9.4 Tikanojan taidekodin rakennusten säilymisedellytykset	22
LÄHTEET.....	23

1. JOHDANTO

Vaasan kaupungin keskustassa, noin puoli kilometriä torilta länteen päin sijaitsee vuonna 1862 rakennettu keltainen asuinrakennus. Talo rakennettiin ensimmäisten joukossa Vaasan kaupungin uuteen sijaintiin Vanhan Vaasan palon jälkeen Hovioikeudenpuistikon ja Koulukadun kulmaan.

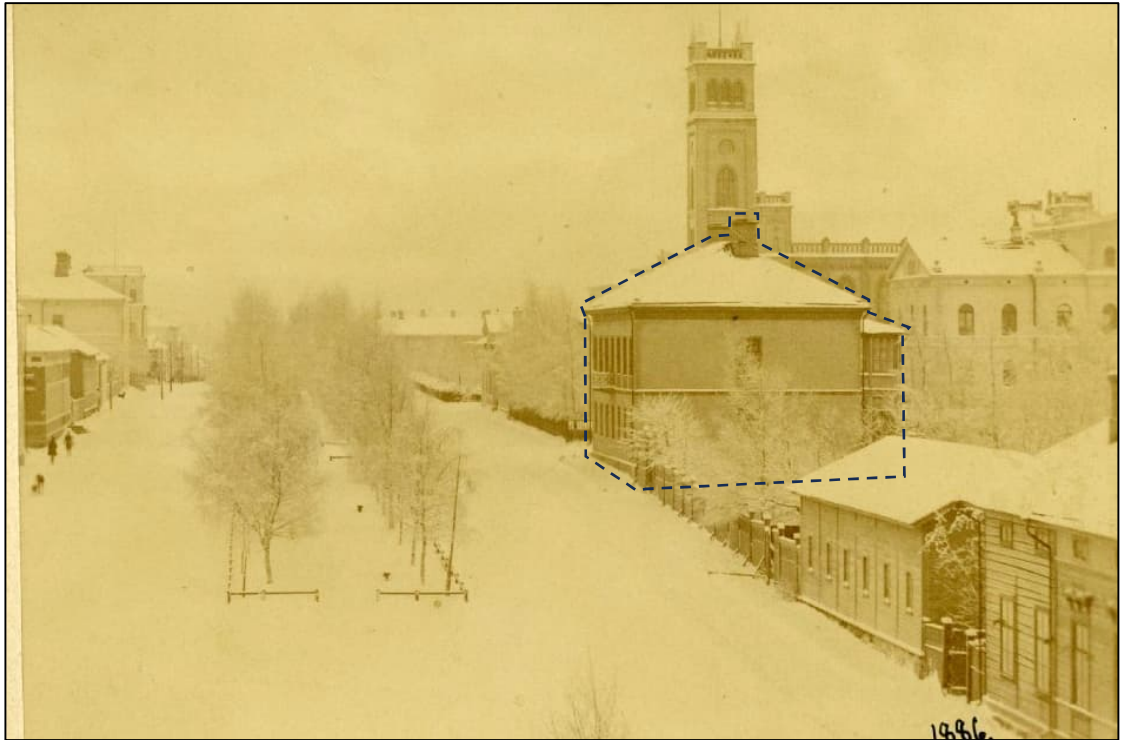
Kuva 1. Oikealla entinen Cederbergin (nyk. Tikanojan) talo alkuperäisessä asussaan ennen vuoden 1917 muutoksia (joihin kuului mm. puolipyöreän muodon sisältämä portaikkotorni). Takana Hovioikeuden rakennus.

Kuvat 2 ja 3. Vasemmassa kuvaotteessa Tikanojan talo on keskellä ja sen takaa näkyy kirkon torni, kuva vuodelta 1892. Oikeanpuoleisessa kuvaotteessa näkyy osittain Tikanojan talon aiempi eteläpääty ennen portaikon rakentamista.

Kyseisessä rakennuksessa asui aluksi läheisessä Hovioikeudessa työskennelleitä korkeita virkamiehiä, myös Hovioikeuden presidenttejä. Hovioikeus kokoontui aluksi muutamana

kuukautena vuodessa, jolloin muualla asuville virkamiehille tarvittiin väliaikaisia asuntoja. Rakennus oli suvussa kulkeneen tarinan mukaan myös viikon verran Mannerheimin päämajana sisällissodan aikana. Rakennusta kutsuttiin aluksi Cederbergin taloksi siinä asuneen hovioikeuden presidentti Cederbergin mukaan.

Kuva 4. Hovioikeudenpuistikko vuonna 1886. Nykyinen Tikanojan talo, missä hovioikeuden presidentti Cederberg asui, sijaitsee kuvassa oikealla rajattuna. Tikanojan talossa on Hovioikeudenpuistikon julkisivussa rakennuksen toisessa kerroksessa yhden ikkunan levyinen parveke. Parveke on sittemmin purettu. Vasemmalla näkyy hieman Blomin ja Sundénin taloja (nyk. Suomen pankin sekä Kirkkoapteekin talot).

Nuorena miehenä Vaasaan muuttanut Juho Myntti (1850–1931) ryhtyi rakennusurakoitsijaksi Vaasassa vuonna 1879. Hän laajensi vuosien saatossa omistuksiaan ja osaamisalaansa – perusti mm. sahan, puunjalostustehtaan ja konepajan sekä osti maatiloja. Vuonna 1916 Myntti luovutti tehdaslaitoksensa uudelle Juho Myntti Oy:lle, minkä osakkaina olivat Juhon pojat Hugo ja Artturi Myntti sekä vaasalainen kauppias ja kauppaneuvos Frithiof Tikanoja. Juhon kolmas poika, taiteilija Eemu Myntti sai vuonna 1919 mesenaatikseen kauppaneuvos Frithjof Tikanojan. Kauppaneuvos Tikanoja oli naimisissa Eemun sisaren, prokuristina toimineen Ruusa Elisabethin kanssa, jonka myötä kauppaneuvos tutustui taiteiden maailmaan.

Nykyisin Tikanojan taidekotina tunnettu rakennus Koulukadun ja Korsholmanpuistikon kulmauksessa on muokkautunut vuosien saatossa nykyiseen muotoonsa kuudessa eri rakennusvaiheessa - ainakin käsiin saatujen piirustusten perusteella. Pohja-aineistona tässä selvityksessä on käytetty mm. Vaasan kaupungin saatuja rakennuspiirustuksia sekä vanhoja valokuvia mm. Pohjanmaan museolta. Rakennuksen nykytilaa ja sisätiloja on valokuvattu vuonna 2024. Lisäksi tietoja on hankittu erilaisista Tikanojan taidekotia sivuavista julkaisuista.

Juho Myntti Oy omisti kyseisen rakennuksen, silloisen kauppaneuvos P. Åbergin talon, mihin vuonna 1918 muuttivat toimitusjohtaja ja kauppaneuvos Frithjof (tai Frithiof) Tikanoja (1877–1964) ja puolisonsa prokuristina toiminut Ruusa Elisabet (o.s. Myntti, 1888–1930). Siellä

pariskunnalle syntyi neljä lasta; Maunu Tikanoja (1922–42), Jaakko Tikanoja (1926–70), Varpu Maria Spronken (o.s. *Tikanoja*, 1928–1983) sekä Urpo Tikanoja (1930–84). Varpu Maria vaikutti myöhemmin Suomessa, Italiassa ja Alankomaissa taiteilijana.

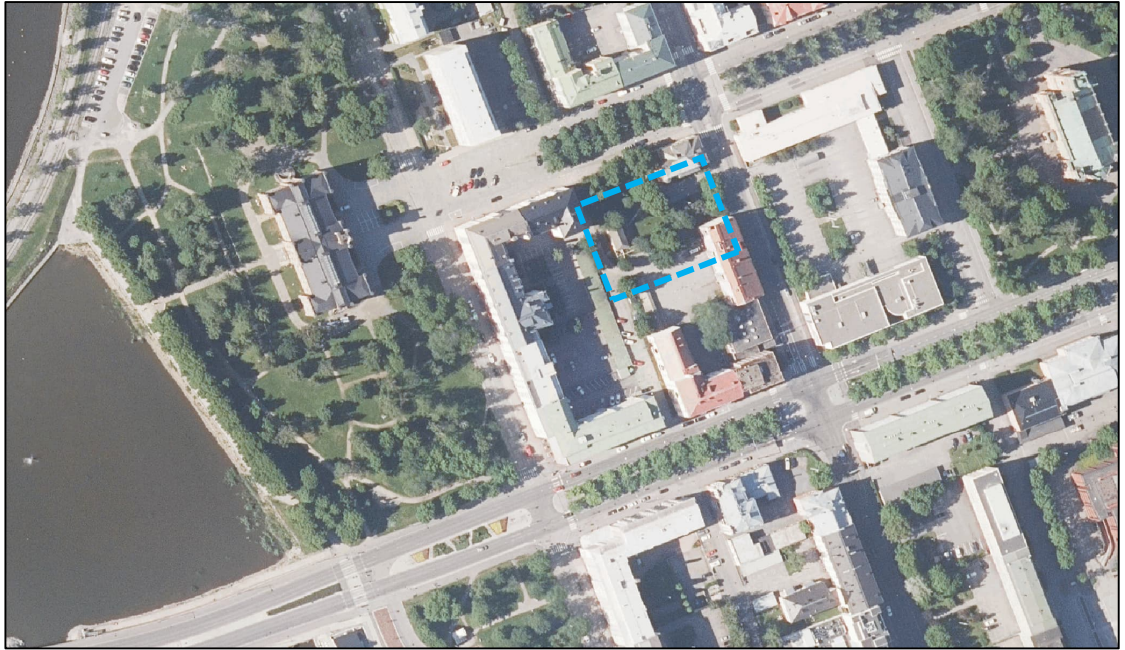
Kuvat 5 ja 6. Vasemmalla Fritjof Tikanoja koiransa Tessun kanssa. Oikealla vaimonsa Ruusa.

Tikanoja oli erittäin menestyvä liikemies, aktiivinen yhteiskunnallinen toimija sekä kulttuuripersona, jolle oli tärkeää sivistyksen kasvattaminen sekä sosiaalinen toiminta. Hänen yrityksensä tekivät useita nimettömiä lahjoituksia, mm. Turun yliopistolle. Tikanojalle läheisimpiä taiteenlajeja olivat aluksi kirjallisuus, teatteri ja musiikki. Hän keräsi mittavan kirjakokoelman.

Kuvat 7 ja 8. Tikanojan keräämä kirjakokoelma taidekodin kirjastohuoneessa.

Rakennuksessa avattiin taidekoti museona yleisölle vuonna 1951 taiteiden ystävänä tunnetun Tikanojan lahjoitettua kotiinsa keräämänsä mittavan taidekokoelman Vaasan kaupungille.

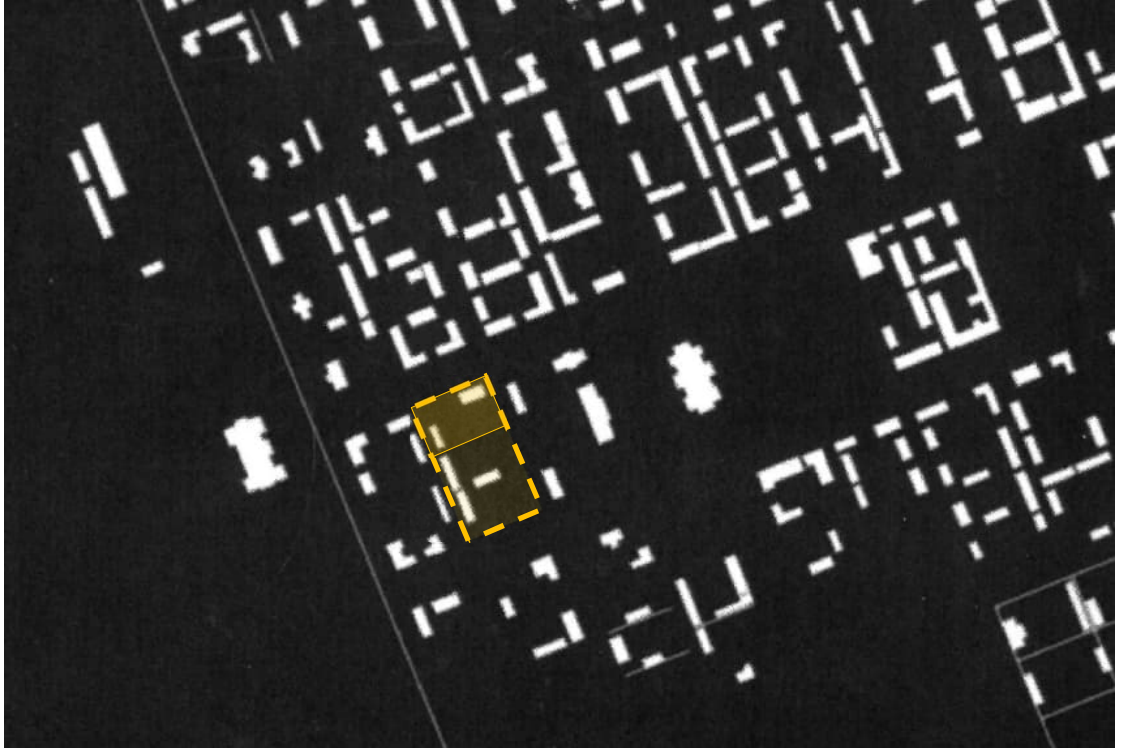

Kuva 9. Tikanojan taidekodin rajattu tontti lähiympäristöineen. Korttelin kaakkoiskulmassa sijaitsee Seurakuntakeskuksen rakennukset.

Tikanojan taidekodin rakennus on toiminut museona varsinaisesti 1980-luvulta lähtien. Tämän jälkeen arvoiseensa asemaan nostetulla taidemuseolla on ollut aktiivista näyttelytoimintaa. Omien kokoelmien lisäksi Tikanojan taidekoti järjestää kotimaisen ja ulkomaisen vanhan taiteen näyttelyitä, kulttuurihistoriallisia teemanäyttelyitä sekä vaihtuvia näyttelyitä omista kokoelmista. Yli tuhannen teoksen kokoelma sisältää monien taidehistorian keskeisten taiteilijoiden teoksia sekä Suomesta että ulkomailta. Museon ohjelmaan on kuulunut alusta asti myös konsertit, matineat ja poikkitaiteelliset tapahtumat, joita järjestetään säännöllisesti ympäri vuoden.

Kuva 10. Taidekoti vuoden 1940 jälkeisessä asussaan sisäpihalta kuvattuna.

Kuva 11. Ote Vaasan kaupungin keskustan rakeisuuskuvasta vuodelta 1860, A. Lassellin mukaan. Tikanojan tontti sekä kortteli rajattuna. Kuvasta ilmenee, että talousrakennuskin on 1800-luvulta.

Tikanojan taidekodin naapurissa, osoitteessa Koulukatu 26–28 sijaitsee seurakuntakeskus, jonka korttelissa on käynnistetty keväällä 2023 asemakaavamuutos. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on kehittää seurakunnan tontista korkeatasoinen toimitila- ja asuinrakennuskokonaisuus. Asemakaavaa laajennettiin koskemaan myös Tikanojan tonttia. Tällä pyritään tunnistamaan ja päivittämään asemakaavassa mm. Tikanojan rakennusten ja tontin kulttuurihistorialliset ja kaupunkikuvalliset arvot sekä muut mahdolliset tarpeet.

Kuva 12. Näkymä Tikanojan tontin eteläpuolisista rakennuksista.

2. YMPÄRISTÖ JA SIJAINTI

Tikanojan taidekoti sijaitsee Vaasan keskustassa hovioikeuden ja kirkon välillä Koulukadun ja Hovioikeudenpuistikon lounaiskulmauksessa. Kortteli on osa valtakunnallisesti arvokasta ruutukaavarakenteista keskustamiljöötä ja sijaitsee noin puolen kilometrin etäisyydellä torilta. Tikanojan tontti rakennuksineen edustaa arkkitehtuuriltaan ja kaupunkikuvaltaan kaupungin alkuperästä tyyliä ja sen asemakaava-ajattelua.

Rakennuksen kiinteistö rajautuu länsireunalta Taiteilijankujaksi nimettyyn palokatuun ja eteläreunaltaan seurakunnan tonttiin (*Koulukatu 26–28*).

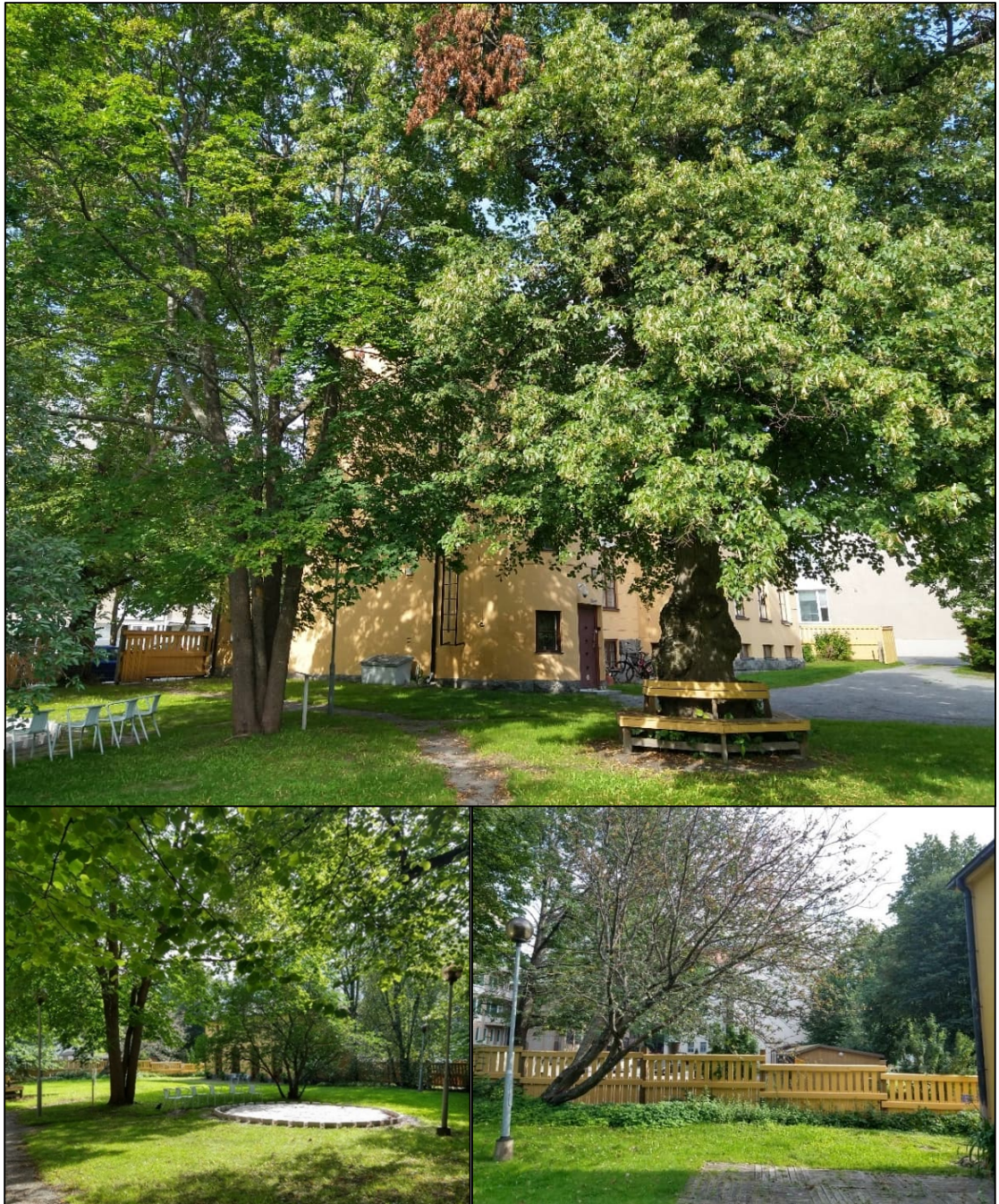
Tikanojan taidekodin tontti on melko tiiviin kaupunkirakenteen ympäröimä. Lähiympäristö koostuu pääosin asuinkerrostaloista seurakunnan tonttia sekä Koulukadun toisella puolella sijaitsevaa koulua lukuun ottamatta.

Kuva 13. Tikanojan taidekodin tontti näkyy ilmakuvassa rajattuna. Päärakennus on oikeassa yläkulmassa ja ulkorakennus vasemmassa alakulmassa.

Tikanojan taidekodin naapurikiinteistössä, Koulukadun seurakuntakeskuksessa, on sijainnut sekä Vaasan suomalaisen, että ruotsalaisen seurakunnan kirkkoherranvirastot sekä muita seurakuntien toimitiloja aina loppuvuoteen 2023 asti, jolloin ne siirtyivät väistötiloihin. Vaasan seurakuntayhtymän virastotalon vanha osa on rakennettu vuonna 1956. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Harmia & Backman. Seurakuntakeskuksen uudemman rakennuksen on suunnitellut Annikki Nurminen vuonna 1976.

Taidekodin tontti on vihreä puustoinen ”keidas”. Tonttia hallitsevat suuret lehtipuut, kuten lehmukset. Puut ja tontin puustomainen luonne on hyvin merkityksellinen osa Tikanojan taidekodin identiteettiä. Puiston laajuus ja vihreys kertovat myös rakennuksen alkuperäisestä käytöstä merkittävässä asemassa olevan yksityisen henkilön perheen kotina.

Kuvat 14–16. Tikanojan taidekodin sisäpihaa. Ylimmässä kuvassa näkyvät molemmat sisääntulot, joista oikeanpuolimmainen mahdollistaa myös tontille ajon Koulukadulta. Vasemmalla alhaalla on näkymä Hovioikeudenpuistikon portilta. Viimeinen kuva on seurakunnan tontin suuntaan.

Tikanojan taidekodin tontti on pystylauta-aidalla rajattu alue, mistä noin puolet on istutettua viheraluetta. Taidekodin piha on etenkin kesäisin vehreimpään aikaan tunnelmaltaan intiimi ja rauhoittumiseen sopiva alue. Piha tuntuu sijaitsevan erillään kaupunkirakenteesta, vaikka onkin ihan ydinkeskustaa. Vehrein alue on tontin länsireuna, missä kasvusto rajaa tilaa niin reunoilta, kuin ylhäältäkin (kuvat 14–16). Piha-aluetta on kunnostettu ja vaalittu vuosien saatossa vaihtelevasti, mutta rajusta ja tuhoavasta karsimisesta on pidättäydytty läpi erilaisten ajanjaksojen. Näinpä suurimmatkin puut pihassa ovatkin savuttaneet täyden mittansa ja

etäältä näkyvinä ovat koko korttelialueen asukkaiden yhteys luontoon. Myös taidekodin pääjulkisivun edessä Hovioikeudenpuistikolla kasvavat metsävaahterat ovat merkittäviä ympäristön luonteen kannalta.

Kuvat 17–18. Vasemmalla näkymä portti taidekodin sisäpihalle Hovioikeudenpuistikolta. Oikealla koulukadun portti.

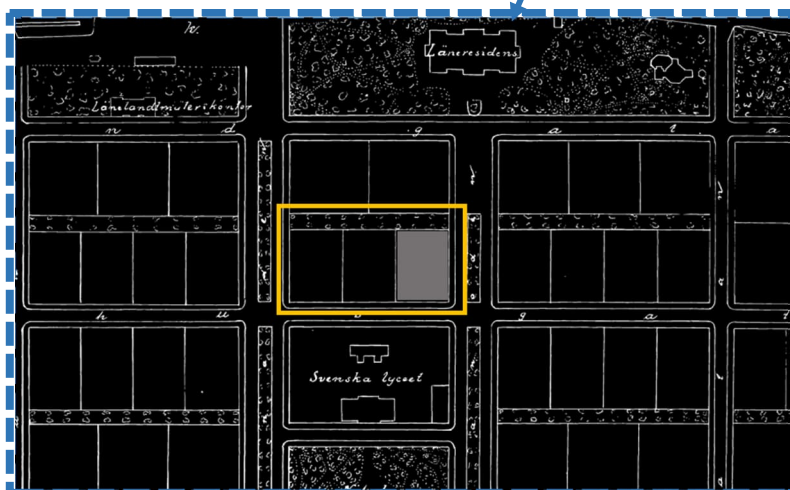
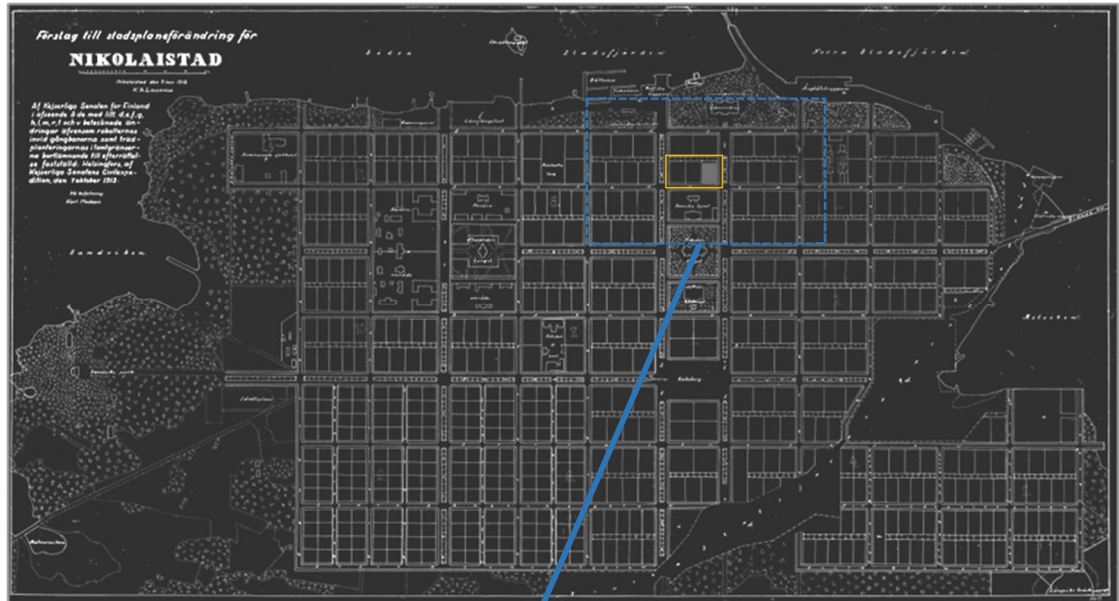
Kuvat 19–20. Vasemmalla näkymä pääjulkisivun suuntaisesti ruotsinkielisen harjoittelukoulun lukion julkisivun ohi kohti Vaasan kirkkoa.

Oikealla näkymä taidekodin aidan myötäisesti asuinrakennuksen ohi kohti Hovioikeuden jylhän kaunista tiilirakennusta.

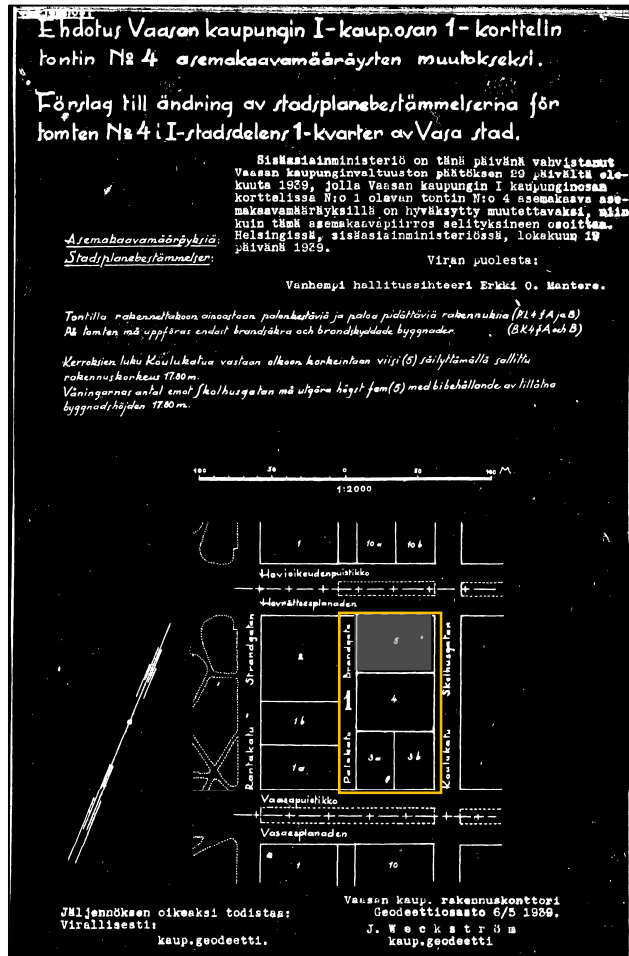
3. KORTTELIN ASEMAKAAVOITUKSEN HISTORIAA JA NYKYTILANNE

K. A. Lasseniuksen asemakaava vuodelta 1913 toteuttaa Carl Axel Setterbergin laatimaa säännöllistä ruutukaavaa. Keskustan ruutukaavaa halkoo viisi puistikkoa, joiden varteen on sijoitettu kaupungin keskeiset rakennukset. Tässä selvityksessä kohteena oleva Hovioikeudenpuistikko 4, sijaitsee Vaasanpuistikon ja Hovioikeudenpuistikon välisessä korttelissa. Puistikoiden lisäksi kaavakartalla näkyy Setterbergin ruutukaavalle tunnusomainen piirre; kaikkia kortteleita halkovat palokadut, joiden alkuperäinen tarkoitus oli estää tulipalojen laaja leviäminen.

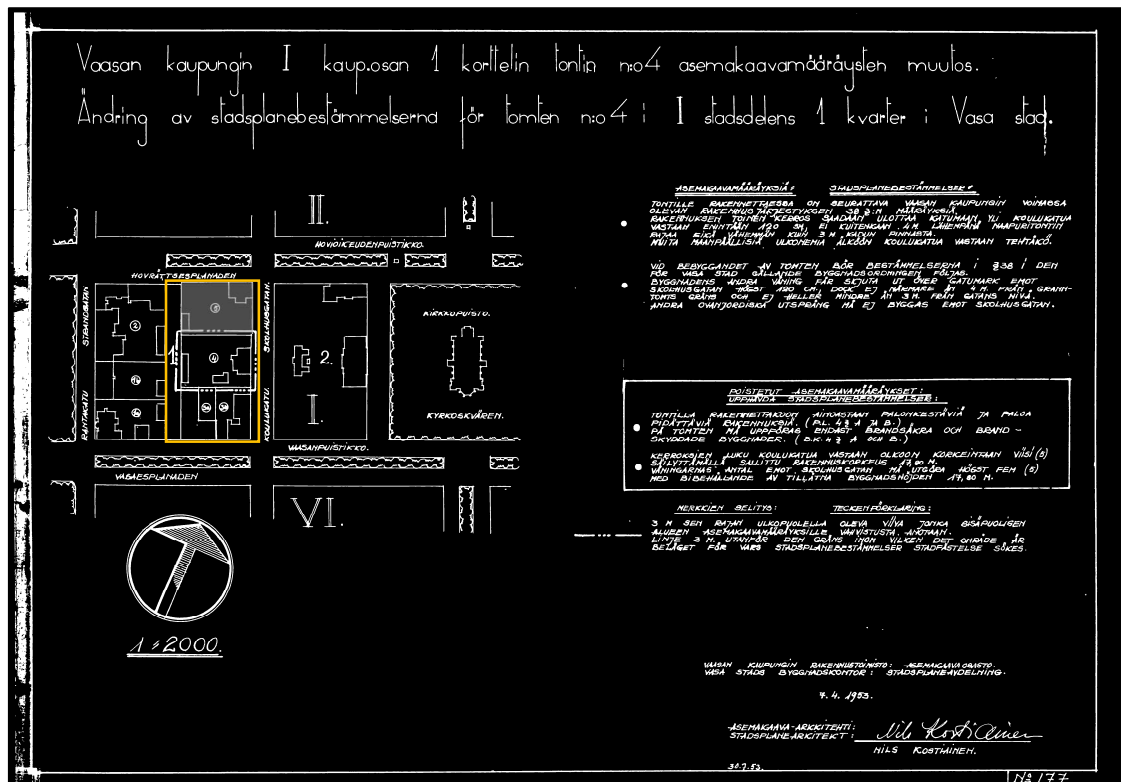
Kuvat 21–22. Vuonna 1913 laaditussa keskustan ruutukaavaa esittävässä kaavakartassa on Koulukadun varrella kolme symmetrisen kokoista tonttia. Näistä alkuperäisen kokoisena on jäljellä vain Tikanojan taidekodin kiinteistö, mikä sijaitsee Koulukadun ja puistikon kulmauksessa, osoitteessa Hovioikeudenpuistikko 4.

Vuonna 1939 laadittiin asemakaavamuutos, joka koski Vaasanpuistikon ja Hovioikeuden välissä olevan korttelin 1 tonttia numero 4, eli taidekodin viereistä tonttia. Tikanojan taidekodin tontti pysyi tällöin ennallaan ja oli jo tuolloin nykyisen kaltainen. Kaavakartalla näkyy oletettavasti Asunto-osaakeyhtiö Vaasapuistikko 3 A:n rakentamisen yhteydessä tehty kyseisen tontin kahtiajako; tontit saivat muodot 3A ja 3B. Vaasanpuistikko 3 A on yhä alkuperäisen tonttijaon mukainen.

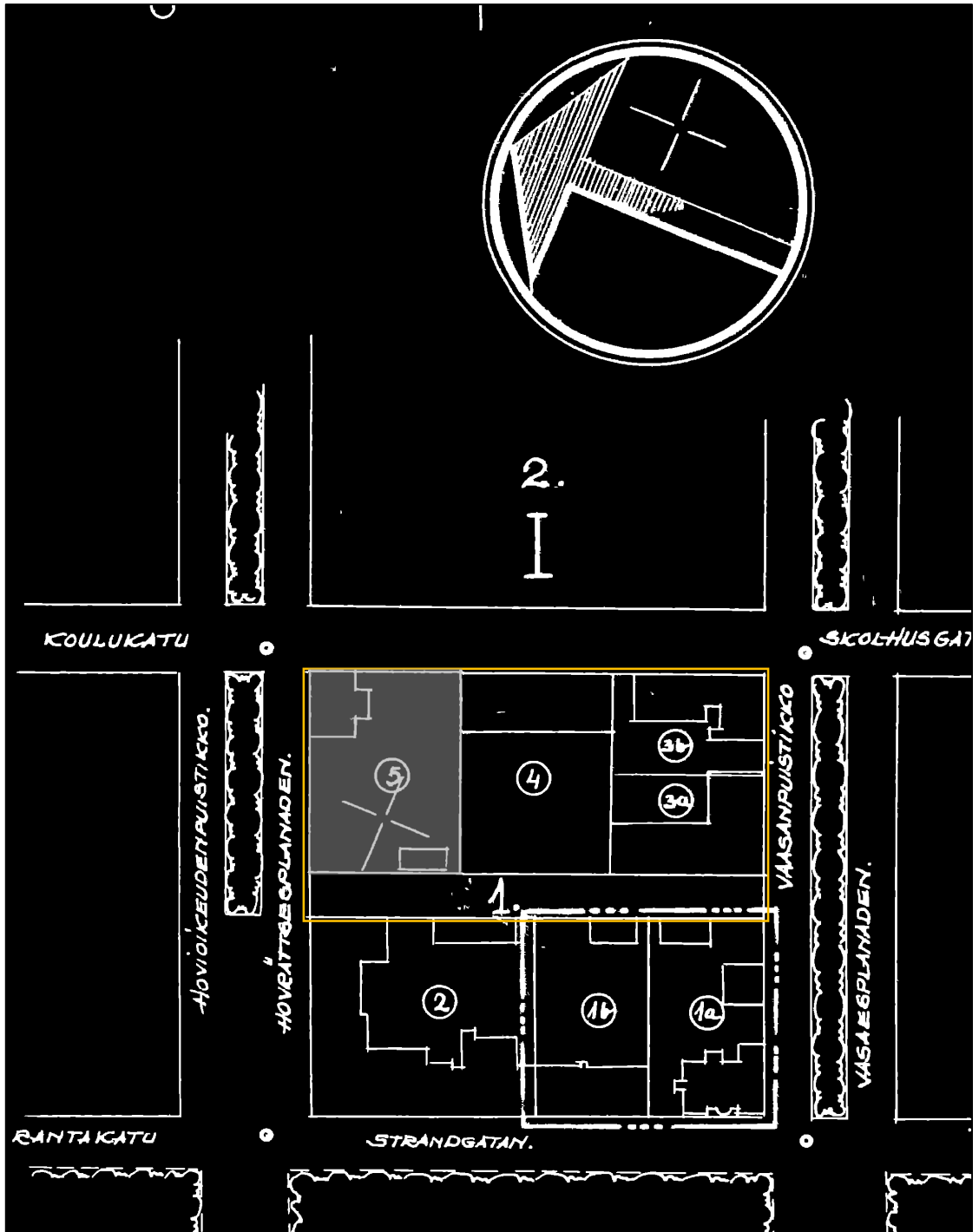
Kuva 23. Vuonna 1939 laaditussa asema-
kaavassa Tikanojan tontti on yhtenäinen,
mutta Vaasanpuistikko 3:n tontti
(rajauksessa alinna) on jaettu kahteen
osaan; 3 a ja 3 b.

Vanhin Vaasan kaupungin kaava-arkistosta löytynyt asemakaavan muutos, missä näkyy korttelin rakennusten ulkoseinien ääriiviivat, on vuodelta 1953. Kaavassa on tehty muutoksia asemakaavamääräyksiin.

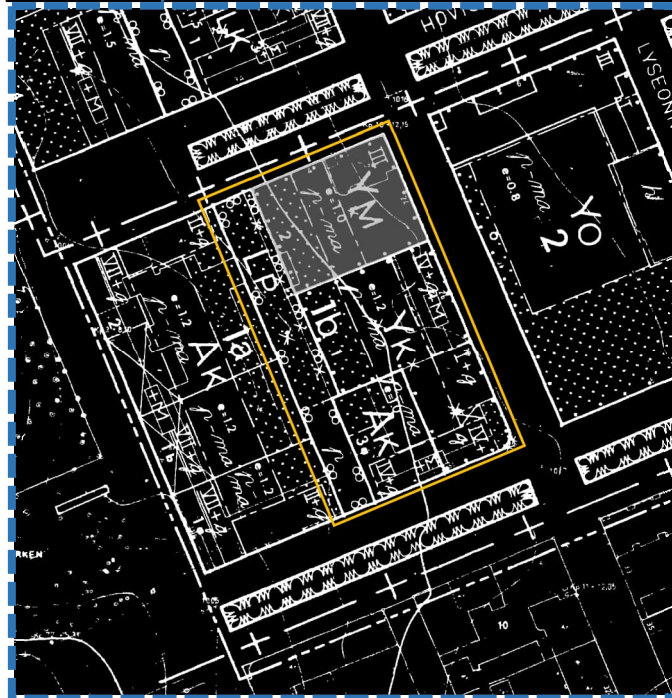
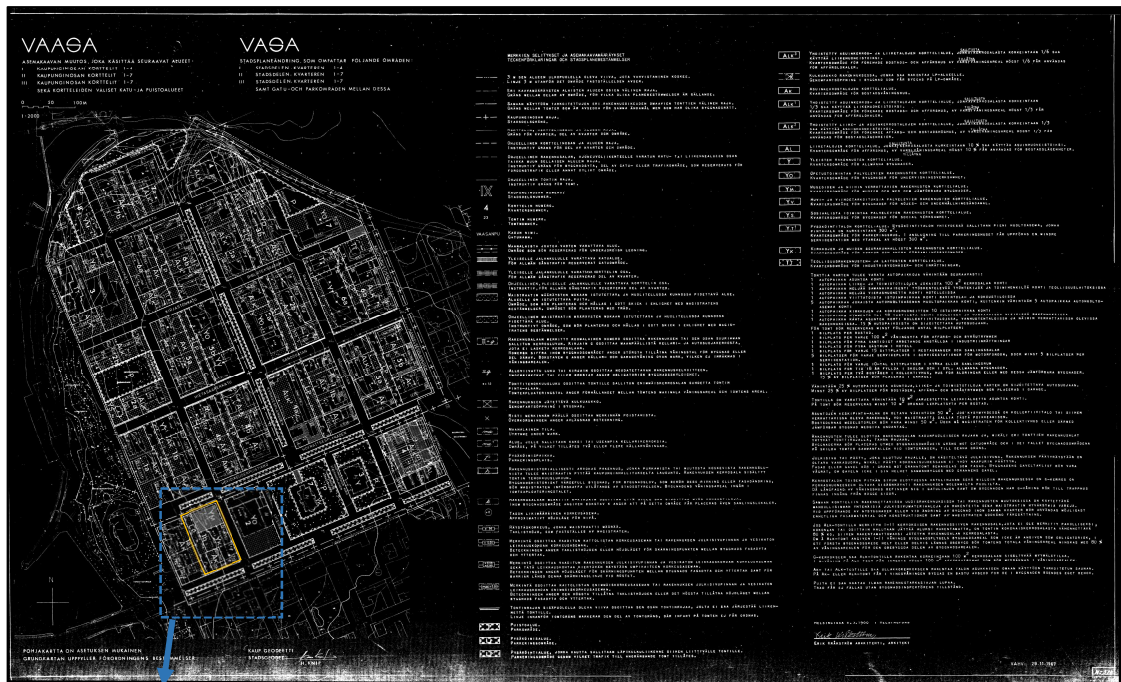
Kuva 24. Vuonna 1953 laadittu asema-
kaavamuutos. Kaava koskee korttelin
keskimmäistä osaa osoitteessa Koulu-
katu 4.

Vuonna 1955 päivätty asemakaavan muutos kohdistuu palokadun toisella puolella oleviin kiinteistöihin, mutta tässäkin kaavakartassa on merkitty rakennusten ulkoseinien ääriverat.

Kuva 25. Kaavakartta vuodelta 1955. Kaavakartalle on rajattu keltaisella viivalla palokadun, Hovi-oikeudenpuistikon, Koulukadun ja Vaasanpuistikon väliin jäävä alue. Korttelin keskeisin osa, eli seurakuntakeskuksen vanhin osa (4), on saanut nykyisen muotonsa. Tikanojan taidekoti (5) sekä Vaasan-puistikko 3 A ja 3 B ovat ennallaan.

Erik Kråkström uudisti 1950-luvulta lähtien Vaasan keskustan asemakaavaa kerrostalovaltaisemmaksi. Hänen suunnitelmissaan pienimittakaavainen rakentaminen korvataan pitkillä yhtenäisillä kerrostalolamelleilla, joista monet on suunniteltu sijoittumaan tonttien keskiosiin luomaan ilmavaa ympäristöä.

Kuvat 26–27. Asemakaava numero 378 vuodelta 1966. Kuvaan on rajattu keltaisella viivalla palokadun, Hovi-oikeudenpuistikon, Koulukadun ja Vaasanpuistikon väliin jäävä alue. Tikanojan tontilla ei ole tässä kaavassa huomioitu ulkorakennuksen rakennus-alaa; se sijaitsee vain puoliksi tontilla ja on osoitettu lisäksi osaksi istutettavaa alueenosaa. Rakennusoikeus on merkitty tonteille tehokkuusluvulla. Tikanojan tontin tehokkuudeksi on merkitty $e=1.0$.

Kråkströmin suunnitelmat ottavat kantaa myös tontin sisäisiin istutusalueisiin. Asemakaava-kartalle pisterasterilla piirrettyä aluetta koskee määräys: *"Ohjeellinen maistraatin määräysten mukaan istutettava ja huolitellussa kunnossa pidettävä alue."* Kråkströmin vuonna 1966 laatima asemakaava tähtää Vaasanpuistikko 3 A:n rajuun muokkaamiseen; pihan puoleisen osan purkamiseen. Näin palokadun varressa sijaitseville kiinteistöille olisi saatu muodostettua laaja yhtenäinen istutettavaksi tarkoitettu palokadun yli jatkuva sisäpiha, jossa tosin olisi sallittu myös pysäköinti. Pysäköintiä on kaavassa osoitettu myös sijoittumaan maanpinnan alle merkinnällä *p-ma*. Asemakaava on yhä voimassa kiinteistön, Vaasanpuistikko 3 A sekä sen edessä olevien Vaasanpuistikon katualueiden osalta. Vuonna 1966 päivätyssä kaavassa (nro 378) palokuja on muutettu pysäköintialueeksi (LP) ja Tikanojan taidekodin sekä sen naapuritontin rajoja on

siirretty pienentäen tontteja. LP-alue sekä osat tontteja on merkitty pisterasterilla istutettavaksi alueen osaksi.

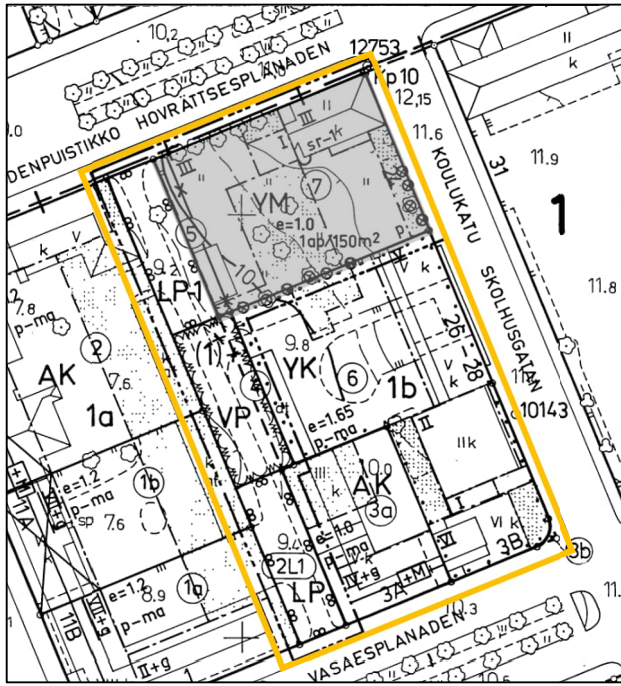

Kuva 28. Tikanojan taidekodin tontti on pysynyt pitkään vuonna 1966 laaditussa kaavamuutoksessa esitetyn kaltaisena. Näissä asemakaavoissa tontti on nykyistä pienempi; tontilla sijaitseva ulkorakennus on vain puoleksi tontilla ja toinen puoli LP-alueeksi osoitetulla korttelin osalla, eli palokujan puolella.

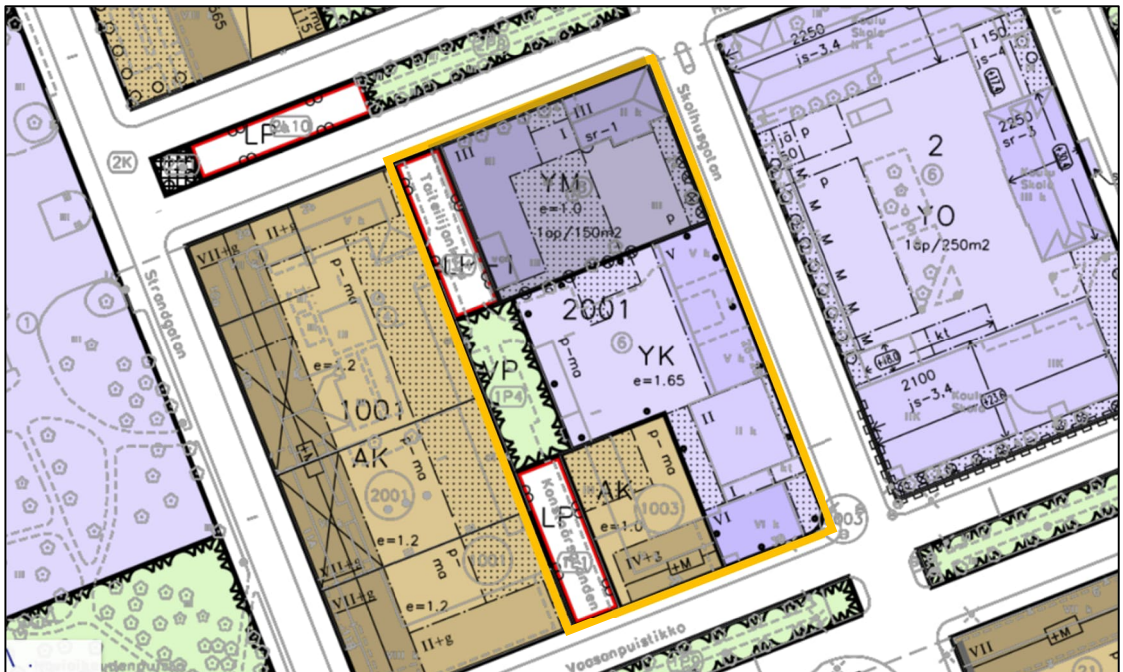
Kuva 29. Kråkströmin asemakaavan havainnekuva vuodelta 1968. Kuvaan on rajattu violetilla katkoviivalla palokadun, Hovioikeudenpuistikon, Koulukadun ja Vaasanpuistikon väliin jäävä alue. Keltaisella on merkitty tavoiteltu uudisrakentaminen ja punaisella olemassa olevat rakennukset. Tikanojan taidekodin rakennus on jätetty tontin ainoaksi; ulkorakennusta ei piirretty lainkaan.

Vuonna 1987 laadittiin asemakaavamuutos (ak 691), mikä on nykyisin yhä voimassa Tikanojan tontin ja sen viereisen palokadun osan alueella. Asemakaavan tarkoituksena oli turvata Tikanojan päärakennuksen ja ulkorakennuksen säilyminen tontilla. Kaavassa päärakennukseen osoitettiin rakennussuojelumääräys (sr-1) ja tonttia laajennettiin palokujan suuntaan sen alkuperäiseen kokoon ja sijaintiin, jotta ulkorakennus mahtuisi taas kokonaisuudessaan tontille ja voisi täten helpommin säilyä.

Kuva 30. Asemakaavan nro 378 kumoava kaava, missä Tikanojan taidekodin tontti taas suurenee kattamaan koko ulkorakennuksen sijainnin. Asemakaavamuutoksessa sallitaan myös suurella alueella jopa kolmikerroksista uudisrakentamista.

Vuonna 2020 saatiin päätökseen suuritöinen Vaasan palokatuja nimeämis työ. Tikanojan taidekodin viereinen palokatu sai nimekseen Taiteilijankuja. Perusteena on mainittu taidekodissa asunut ja taidetta monin tavoin kannattanut sekä kerännyt tehtailija-kauppias Frithjof Tikanoja.

Kuva 31. Ajantasa-aseamakaava vuodelta 2024. Tikanojan taidekodin tonttia koskee asemakaava nro 691 mukainen tilanne. Tontille osoitettu kolmikerroksinen rakennusala on jäänyt toteuttamatta – sillä sijaitsee vain jo kaavoitusvaiheessa sijainnut vanha ulkorakennus.

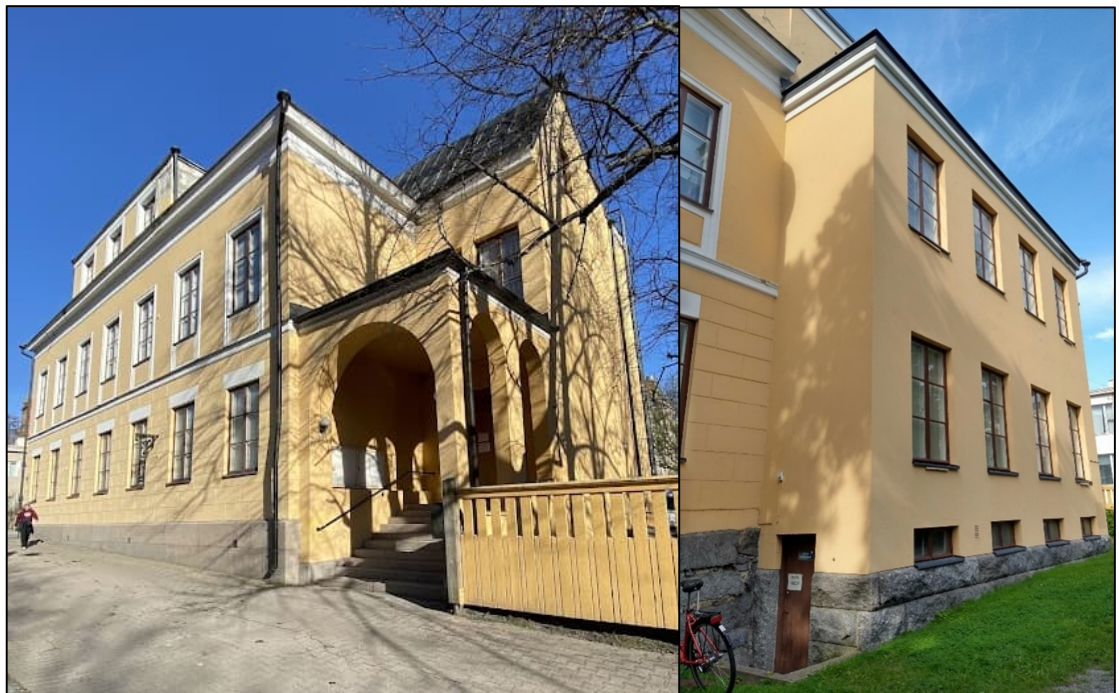
Tontin länsireunaan osoitettiin uudisrakennukselle L-muotoinen kolmikerroksinen rakennusala. Olevan rakennuksen sekä kolmikerroksisen uudisrakennusalan väliselle alueelle osoitettiin kadun varteen istutettava alueen osa ja sisäpihan julkisivun seinälinjaan saakka yksikerroksisen rakennuksen rakennusala. Tontin tehokkuusluku on aiemman asemakaavamuutoksen tapaan $e=1.0$ (Tehokkuusluku tarkoittaa kerrosalan suhdetta tontin pinta-alaan).

Palokujalla sijaitseva korttelin yleinen pysäköintialue (LP) pieneni noin kolmanneksella, kun palokujan keski-kohta muutettiin puistoalueeksi (VP).

4. PERUSTIEDOT KIINTEISTÖSTÄ

4.1 Päärakennus

Osoite	Hovioikeudenpuistikko 4
Kiinteistötunnus	905-1-2001-8
Tontin pinta-ala	2165 m ²
Omistaja	Vaasan kaupunki
Nykyinen käyttö	Vaasan kaupungin museo / historia ja taide
Alkuperäinen käyttö	Asuinrakennus
Suunnittelijat	Karl ja Jaakko Heikinpoika Kuorikoski, rakensivat v. 1862
Muutosten suunnittelijat	Björklund-Helenius-Myntti 1917, Björklund & Myntti 1924, M. Björklund 1927 ja 1930, M. Visanti (os. Björklund) 1940, Holger Häggkvist/arkkitehtiosasto Vaasan kaupunki 1984
Kerroslukku	2, lisäksi kellari ja ullakko
Kerrosala	815 m ²
Huoneistoala	564 m ²
Tilavuus	3300 m ³
Perusta	Luonnonkivisokkeli
Runko	1. ja 2. kerros tiili, ullakko osittain puuta
Kattomuoto	Monimuotoinen harjakatto, missä aumakatto hallitsevin
Vuoraus	Maalattu tiilikuvioinen rappaus 1. krs ja rappaus 2. krs ja ullakko
Ulkoväritys	Keltaiseksi maalattu rappaus valkoisin yksityiskohdin; 1. kerroksen ikkunoiden yläpuoli, 2. ja ullakkokerroksen ikkunoiden ympäristö sekä seinän yläosa ja räystäään alus Musta peltikatto, mustat tippapellit ja vedenohjaimet Ruskeiksi maalatut puiset 6-ruutuiset uloimmat ikkunakarmit; sisältä ikkunat ovat valkoiset Ruskeat ulko-ovet Graniittiharkkosokkeli, beige katujulkisivuissa, sisäpihalla louhe

Kuvat 32–33. Taidekoti Korsholmanpuistikolta ja sisäpihalta valokuvattuna keväällä 2024.

4.2 Ulkorakennus

Rakennusvuosi	1918 (<i>kiinteistörekisterin mukaan, rakennus lienee 1800-luvulta</i>)
Kerrosluku	1
Kerrosala	85 m ²
Tilavuus	260 m ³
Perusta	Luonnonkivisokkeli
Runko	Poltettu tiili
Kattomuoto	Aumakatto
Vuoraus	Maalattu rappaus
Ulkoväritys	Keltaiseksi maalattu rappaus
	Ruskea huopakatto, mustat tippapellit ja vedenohjaimet
	Ruskeiksi maalatut puiset ikkunakarmit
	Ruskeat ulko-ovet
	Harmaa kivi-harkkosokkeli

Kuvat 34–36. Taidekodin ulkorakennus, mikä toimii pääosin varastona sekä kesäaikaan lisätilana.

5. SUOJELUTILANNE JA TEHDYT INVENTOINNIT

5.1 Rakennusperinneselvitys

Vaasan kaupunkisuunnitteluviraston vuonna 1986 laatimassa Vaasan kaupungin rakennusperinneselvityksessä taidekodista kerrotaan seuraavaa:

28. Tikanojan taidekoti H,R,M Koulukatu 24 Kuorikoski 1864, Björklund-Helenius-Myntti 1917 Entinen asuinrakennus, nykyään taidemuseo, 3-kerroksinen kivitalo puistomaisen tontin kulmassa, palokujan varressa 1-kerroksinen rapattu tiilirakennus. Rakennukset ovat hyvä-kuntoisia ja edustavat 1920-luvun klassismia. Rakennukset ovat kaupungin omistuksessa. Rakennukset tulisi säilyttää kokonaisuudessaan, mikä edellyttää vähäistä kaavanmuutosta; LP-alueen rajausta tehtävä palokujan mukaan ja piharakennus merkittävä kaavaan. Piharakennus on myös kunnostuksen tarpeessa. Rakennuksen historialliset ja miljööarvot edellyttävät sen merkitsemistä asemakaavassa rakennushistoriallisesti arvokkaaksi. A,K	LUETTELOINNIN PERUSTEET: R RAKENNUSTAITEELLISESTI TAI RAKENNUSHISTORIALLISESTI ARVOKAS TAI MIELENKIINTOINEN M MILJÖÖARVOLTAAN MERKITTÄVÄ H HISTORIALLISESTI MERKITTÄVÄ TOIMENPIDESUOSITUKSET: A SÄILYTETTÄVÄ NYKYISELLÄÄN B ENNALLISTAVAT MUUTOKSET SUOSITELTAVIA C KOHTEEN TAI ALUEEN SÄILYTÄMISEN TAI KÄYTÖN KANNALTA TARPEELLISET MUUTOKSET SALLITTAVIA. (C) SISÄTILOISSA. K MERKITÄÄN ASEMAKAAVAAN RAKENNUSHISTORIALLISESTI TAI -TAITEELLISESTI ARVOKKAAKSI KOHTEEKSI
---	---

4.3. INVENTOINTILUETTELO

Kustakin kohteesta esitellään:

- kohteen nimi ja osoite sekä luetteloinnin (suojelun) peruste kirjaintunnuksin
- suunnittelijat ja suunnittelu- ja/tai rakennusaika
- kohteen kuvaus: käyttötarkoitus, rakennustapa ja -tyyli, tekninen kunto
- nykyinen omistaja
- asemakaavallinen tilanne ja toimenpidesuosituksien mikäli kohde aiotaan säilyttää

Merkintä K tarkoitti valtuuston yksiselitteistä kannanottoa ao. kohteen suojelusta, muiden kohteiden osalta lopullinen päätös jäi asemakaavoituksen yhteyteen. Merkinällä K vahvistettuja kohteita oli keskustan alueella 37.

Nykyisin voimassa olevassa asemakaavassa on huomioitu Tikanojan tontille osoitetut toimenpidesuosituksien; päärakennus on osoitettu suojeltavaksi (sr-1) ja tonttirajaa on muutettu siten, että talousrakennus sijaitsee jälleen tontilla.

5.2 Rakennusperinneselvitys II

Vuonna 2000 Vaasan kaupunkisuunnittelun yhdessä Pohjanmaan museon kanssa laatimassa Rakennusperinneselvityksessä kerrotaan, että asenteiden muuttuessa rakennusperinneselvitys vanheni nopeasti. Erityisesti keskustassa harvenevan vanhan rakennuskannan suojelluinen arvo kasvoi vuosi vuodelta, eikä rakennusperinneselvitys enää tarjonnut ohjenuoraa eri viranomaisten kannanotoille. Sen vuoksi Vaasan kaupunki päätti vuonna 1992

pyytää museoviranomaisilta kattavaa kannanottoa suojeltaviin kohteisiin. Käytännössä tämä johti rakennusperinneselvityksen täydentämiseen. Vuonna 1996 järjestettiin rakennus-suojelun päivä, jolloin ympäristöministeriön, museoviraston ja kaupungin edustajat kertoivat rakennussuojelun tavoitteista ja keinoista. Tilaisuuteen oli kutsuttu myös maanomistajat, joiden rakennuksille mahdollisesti esitetään suojelua. Heistä 67 % suhtautui omistamansa kiinteistön suojeluun myönteisesti.

Kuten vuoden 1986 rakennusperinneselvityksen yhteydessä, myös rakennusperinneselvityksen täydennyksen käsittelyn yhteydessä tehtiin periaatepäätös tärkeimpien suojelukohteiden osalta (merkintä K). Kaupunginhallitus teki päätöksen suojeltavista kohteista vuosina 1997 ja 1998. Nämä päätökset on kirjattu tämän uuden rakennusperinneselvityksen toimenpidesuosituksiksi. Suojelutoimenpiteet määrätään tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä.

Tikanojan taidekodin rakennusta tai tonttia ei ole mainittu kyseisessä rakennusperinneselvityksessä, missä siis tarkistettiin olemassa olevia kohteita ja kirjattiin muutokset sekä osoitettiin uusia suojeltaviksi ajateltavia kohteita.

Tikanojan taidekodin kortteliin; sen eteläosassa umpinaista korttelia muodostavaan rakennukseen, sen sijaan osoitettiin suojelumerkintä:

Asunto Oy Vaasanpuistikko 3 A, M. Björklund (Visanti) 1931–32 M,R

Rapattu viisikerroksinen talo, pihan puolella kolmikerroksinen siipirakennus. Vuonna 1932 valmistuneen rakennuksen on piirtänyt Matti Björklund (Visanti). Tyylillä on 1920-luvun klassismia. Yksityisomistuksessa. A,(C),K?

1-1001-1003, kaava nro 378, vahv. 29.11.1967. Asemakaavan vastainen.

5.3 Kulttuuriympäristöselvitys

Vuonna 2010 Vaasan kaupungin laatimassa Kulttuuriympäristöselvityksessä kerrotaan A. W. Stenforsin kaudesta 1890–1920, jolloin Stenfors vaikutti merkittävästi Vaasan kaupunkikuvan kehittymiseen. Tuolloin perinteinen matala puurakentaminen väistyi keskusta-alueella uuden rakennusjärjestyksen salliman tehokkaamman kivirakentamisen tieltä. Sosiaalipainotteista asuntorakentamista työväenasuntoineen edustaa Vaasassa yhtenäisimmillään Vöyrin-kaupungin kaupunginosa. Kaupunginosa heijastaa keskikaupungin ajallisesti vanhempaa ja suurelta osin hävinnyttä palokatuihin tukeutuvaa puutalorakentamista.

Tikanojan taidekoti heijastaa ajalle tyypillistä asuntorakentumista; se sijoittuu tontin reunaan sen pääjulkisivujen osoittaessa kohti rakennuksessa kiinni olevia katualueita ja ulkorakennuksen sijoittuminen pitkittäin palokadun varteen on myös ajalle tyypillinen rakentamistapa. Rakentajan varakkuus näkyy rakennusmateriaaleissa (poltettu tiili rappauksen kera), viimeistelyissä (rappauksen koristelut sekä värein koristaminen) sekä rakennuksen sijainnissa keskusta-alueen sekä Hovioikeuden tuntumassa.

Kulttuuriympäristöselvityksessä luetellaan vuosisadan vaihteeseen sijoittuvan Stenforsin aikakauden merkittävimmät suojelukohteet ja niiden joukossa mainitaan Tikanojan taidekoti.

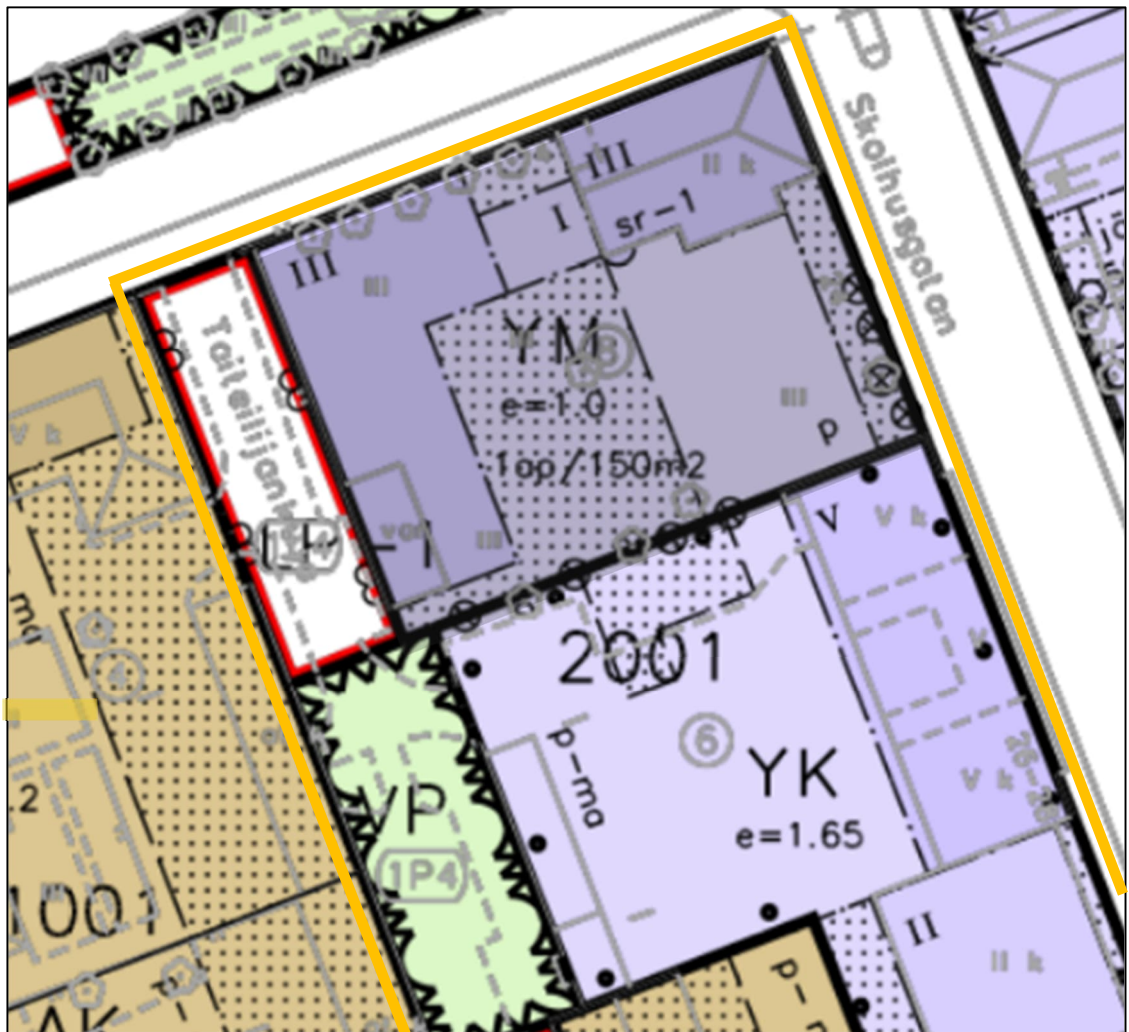
5.4 Asemakaavallinen suojelu

Tikanojan taidekodin tonttia koskee yhä asemakaavan numero 691 mukainen tilanne. Asemakaavan tarkoituksena oli mahdollistaa ja päärakennuksen osalta turvata Tikanojan taidekodin rakennusten säilyminen tontilla.

Kaavassa päärakennukseen osoitettiin rakennussuojelumääräys (sr-1: *Rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa ilman pakottavaa syytä purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.*). Lisäksi tonttia laajennettiin palokujan suuntaan sen entiseen kohtaan, jotta ulkorakennus mahtuisi taas kokonaisuudessaan tontille ja voisi täten säilyä.

Tontin puustomaisen vehreä olemus on pyritty säilyttämään asemakaavalla osoittamalla tontin keski- ja eteläosaa istutettavaksi alueen osaksi. Tähän kohtaan rakentaminen on kielletty.

Ulkorakennuksen kohtaan laajentuen tontin länsikulmaan ja Hovioikeudenpuistikon reunaan on osoitettu kolmikerroksinen rakennusala. Tämä käytännössä mahdollistaisi ulkorakennuksen purkamisen, mikä voisi nykytiedon mukaan tuhota tontin nykyisenlaisen atmosfääriin, tai ainakin muuttaa sen täysin toisenlaiseksi.

Kuva 37. Ajantasa-asetuskaava vuodelta 2024. Tikanojan taidekodin tonttia koskee asemakaava nro 691 mukainen tilanne.

6. RAKENNUSTEN VAIHEITA

Nykyisin Tikanojan taidekotina tunnettu rakennuskokonaisuus on muokkautunut vuosien saatossa nykyiseen muotoonsa kuudessa eri rakennusvaiheessa. Uusimmat varsinaiset rakennusosat ovat vuodelta 1940. Vuonna 1984 rakennusta on perusparannettu.

6.1 Talon rakentaminen v. 1862

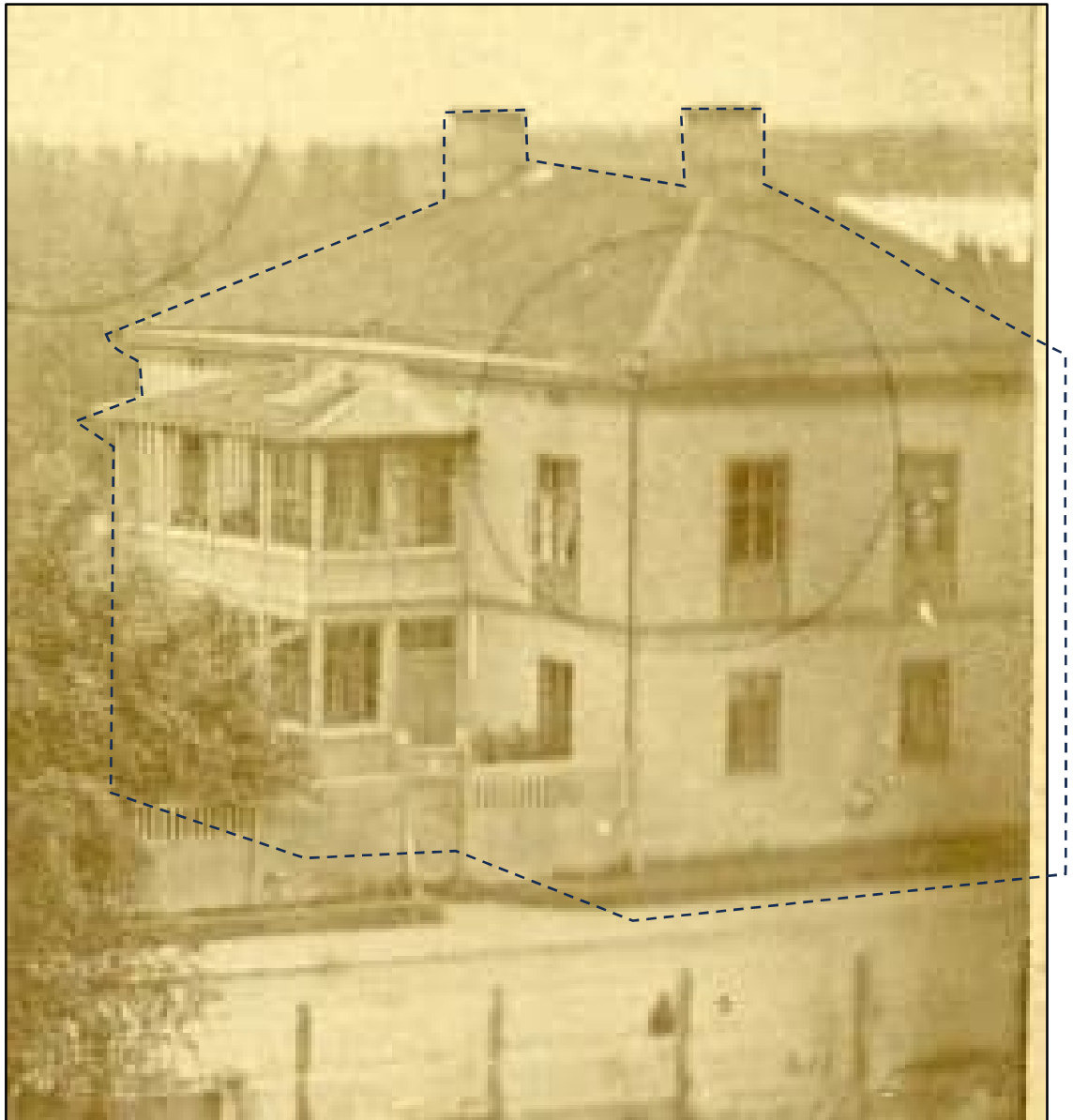

Rakennuksen pääjulkisivuna voidaan pitää sen Hovioikeudenpuistikon puoleista julkisivua. Kyseisessä julkisivussa toistuu ikkunoiden muodostama sama rytmi seitsemän kertaa.

Vuonna 1862 rakennus käsitti noin 19 metriä leveän sekä noin 13 metriä syvän suorakulman muotoisen kokonaisuuden, sekä kaksikerroksisen, sisäpihalle suuntautuvan, noin 8 metriä leveän ja noin 3,5 metriä syvän verannan.

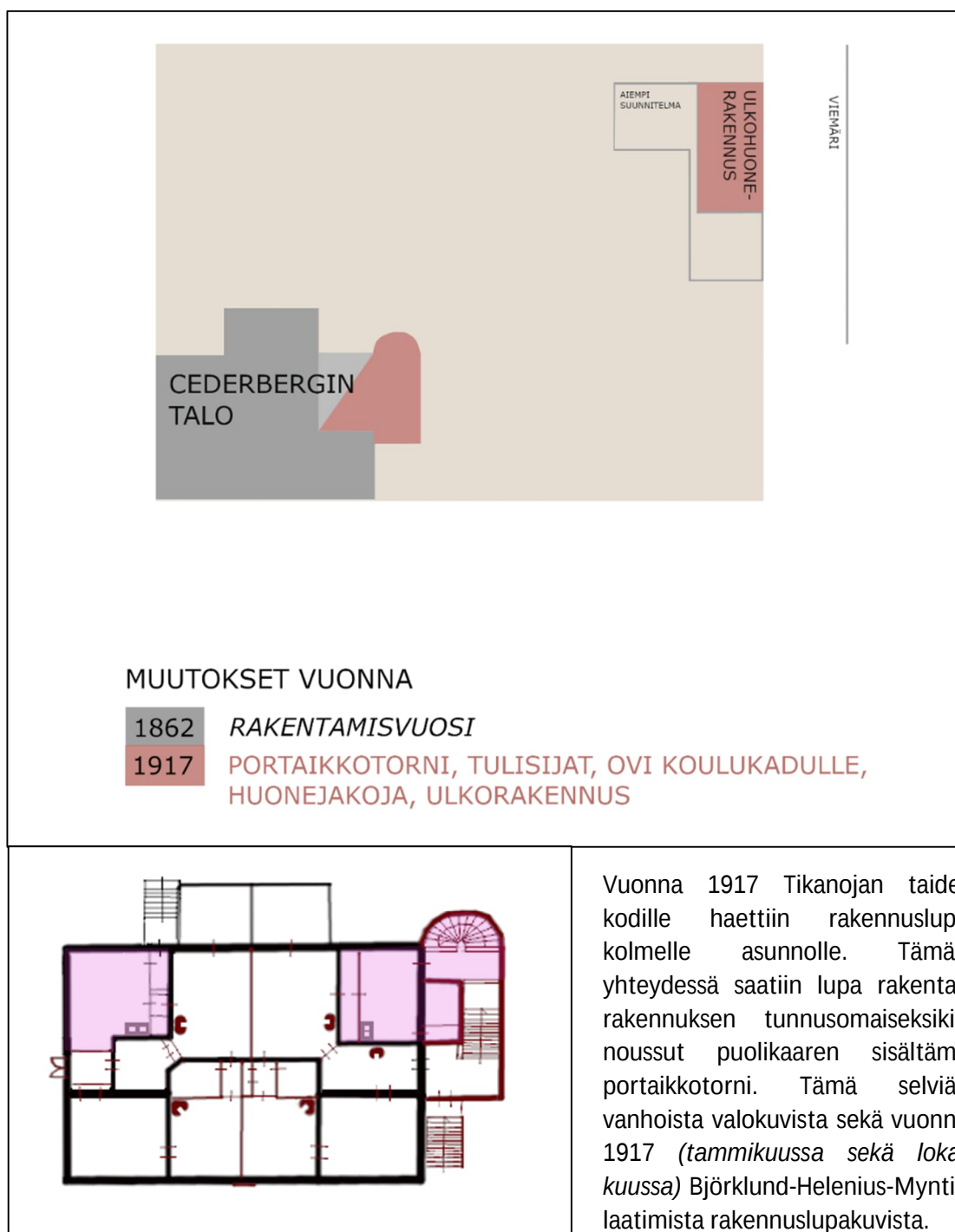
Talo rakennettiin ensimmäisten joukossa Vanhan Vaasan tuhoisan tulipalon jälkeen Vaasan kaupungin uuteen sijaintiin, keskustan ytimen tuntumaan Hovioikeudenpuistikon ja Koulukadun kulmaan. Entisen tiiviisti rakennetun kaupungin palo vaikutti siihen, että uusien kortteleiden keskelle jätettiin niin kutsutut palokujat, jotta mahdolliset uudet rakennuspalot eivät leviäisi kortteleiden ulkoreunoille sijoitetuista päärakennuksista muihin rakennuksiin. Palokujien varten sijoitettiin vähemmän merkittäviä rakennuksia; talousrakennuksia, varastoja, talleja ja muita vastaavia ulkorakennuksia.

Tämän selvityksen ulkorakennuksen alkuvaiheista ei löytynyt juurikaan tietoa. Ainoina lähteinä toimivat vanhat valokuvat ja kartat, joista voi päätellä ulkorakennuksen olleen olemassa jo melko varhaisessa vaiheessa. Rakennusvalvonnan lupakuvista näkee, että tontille ulkorakennuksen kohtaan on suunniteltu sen muuttamista L:n malliseksi sekä pituudeltaan kaksinkertaiseksi. Näiden toteuttamista ei ole kumminkaan lähteistä löytynyt.

Kuva 38. Ote vanhasta valokuvasta, missä on jäljellä myöhemmin purettu sisäpihalle suuntaava uloke; kaksikerroksinen katettu veranta, mikä myöhemmin korvattiin sisätilan jatkeena; erkkeriksikin kutsuttuna ulokkeena. Kuvan rakennuksesta niin ikään puuttuu vuoden 1917 jälkeen lisätty puolipyöreän muodon sisältämä portaikkokokonaisuus.

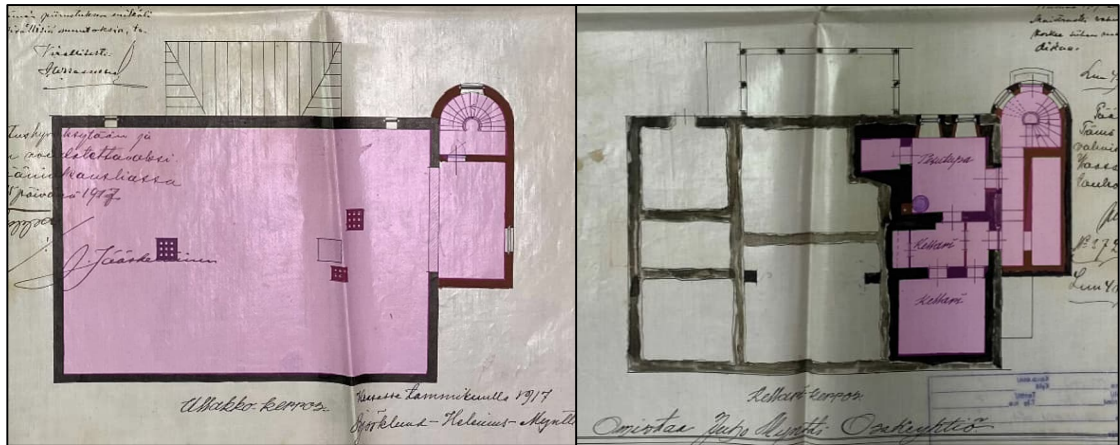
6.2 Ensimmäinen korjausrakentaminen v. 1917

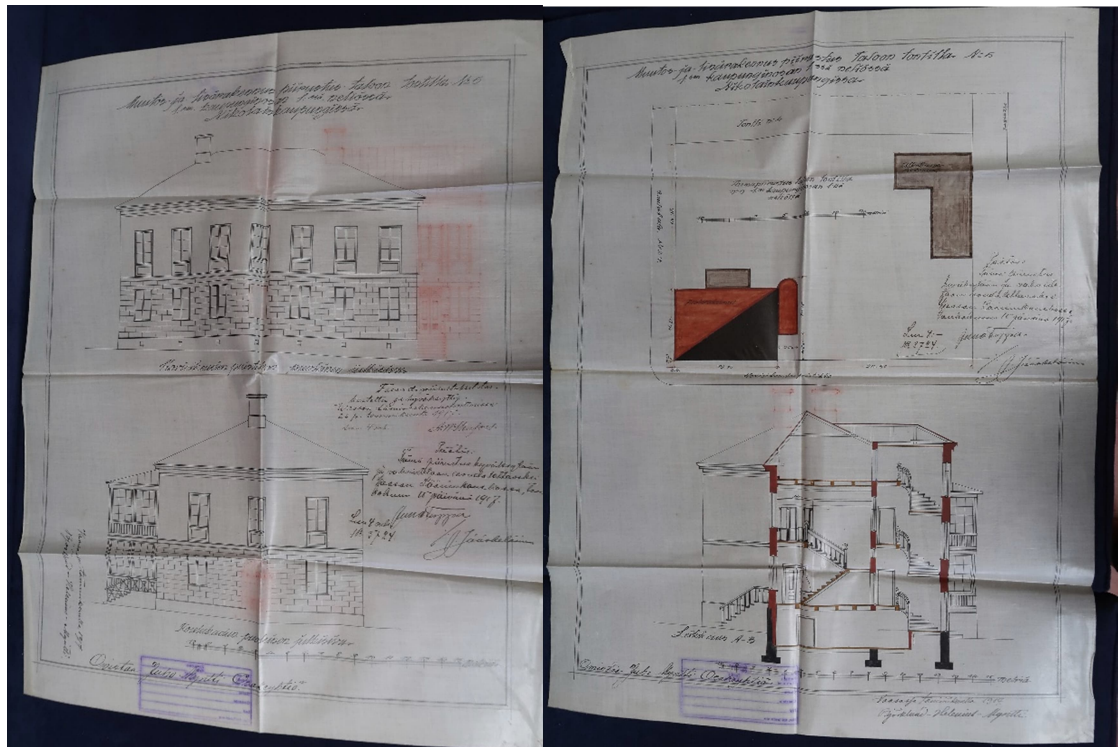
Piirroksissa rakennukseen osoitetaan lisättäväksi portaikkokokonaisuus, missä sisäpihalle sijoittuu puolipyöreä kolmikerroksinen noin 10 metrin pituinen ja noin 3,5 metrin syvyinen rakennusosa. Puolipyöreän muodon sisälle on osoitettu portaikko kulkemaan kellariin osoitetusta pesutuvasta asuntojen alapuolelta sen yläpuolisiin kahteen keittiöön sekä aina ullakolle asti. Portaikon funktio täten on toimia palvelusväen kulkualueena. *(Palvelusväen puoli rakennuksesta on osoitettu havainnepiirrokseen sekä lupakuvaotoksiin värityksillä.)*

Kuvat 39–40. Toisen ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirrokset rakennuslupakuvista v. 1917. Muutokset on osoitettu kuviin punaisella. Palvelusväen käyttämä puoli on osoitettu värityksellä.

Kuvat 41–42. Ullakko- ja kellarikerrokset, joihin oli pääsy vain palvelusväen tilojen kautta.

Kuvat 43–44. Rakennuslupakuvia vuodelta 1917. Vasemmalla näkyy rakennuksen alkuperäinen muoto ja koko. Muutokset ja lisäykset on osoitettu kuviin punaisella. Oikealla on ylhäällä asemapiirros, missä näkyy L:n muotoiseksi ajateltu piharakennus (mitä ei kuvien mukaan ole toteutettu koskaan). Oikealla alhaalla on leikkauskuva rakennuksesta.

Rakennuksen pääsisäänkäynti on Hovioikeudenpuistikolta sijaiten katutasoa ylempänä rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa, uudisosan pääjulkisivun puolella. Ulko-ovet sijaitsevat katettujen ulkorappusten jälkeisellä tasanteella, ja sen kautta pääsee kaikkiin rakennuksen julkisiin tiloihin. Rakennuksen uudisosaan on osoitettu pääovien sisäpuolelle herrasväen portaikko, minkä kautta ensimmäisen asunnon sisäänvalo sijaitsee 1. kerroksessa lähes puolivälissä talon lounaispäätyä.

Koulukadun suuntaan on osoitettu muutoksena ovi keskelle rakennusta, mistä on kulku toiseen asuntoon. Kolmas asunto on osoitettu 2. kerrokseen ja sinne on käynti uuden portaikkotornin kautta. Lisäksi rakennuksen julkisivuja on muutettu: Katutaso muotokieli on

rakennuksessa erilainen kuin ylempien kerrosten, mutta yhdenmukainen ikkunarytmiikka toistuu sekä Koulukadun, että Hovioikeudenpuistikon puoleisen julkisivussa.

Kuvat 45–48. Pääportaikkoa, ns. herrasväen portaikko, asuntojen puolella, Hovioikeudenpuistikolle suuntautuvan pääsisäänkäynnin (alinna vasemmalla) yhteydessä.

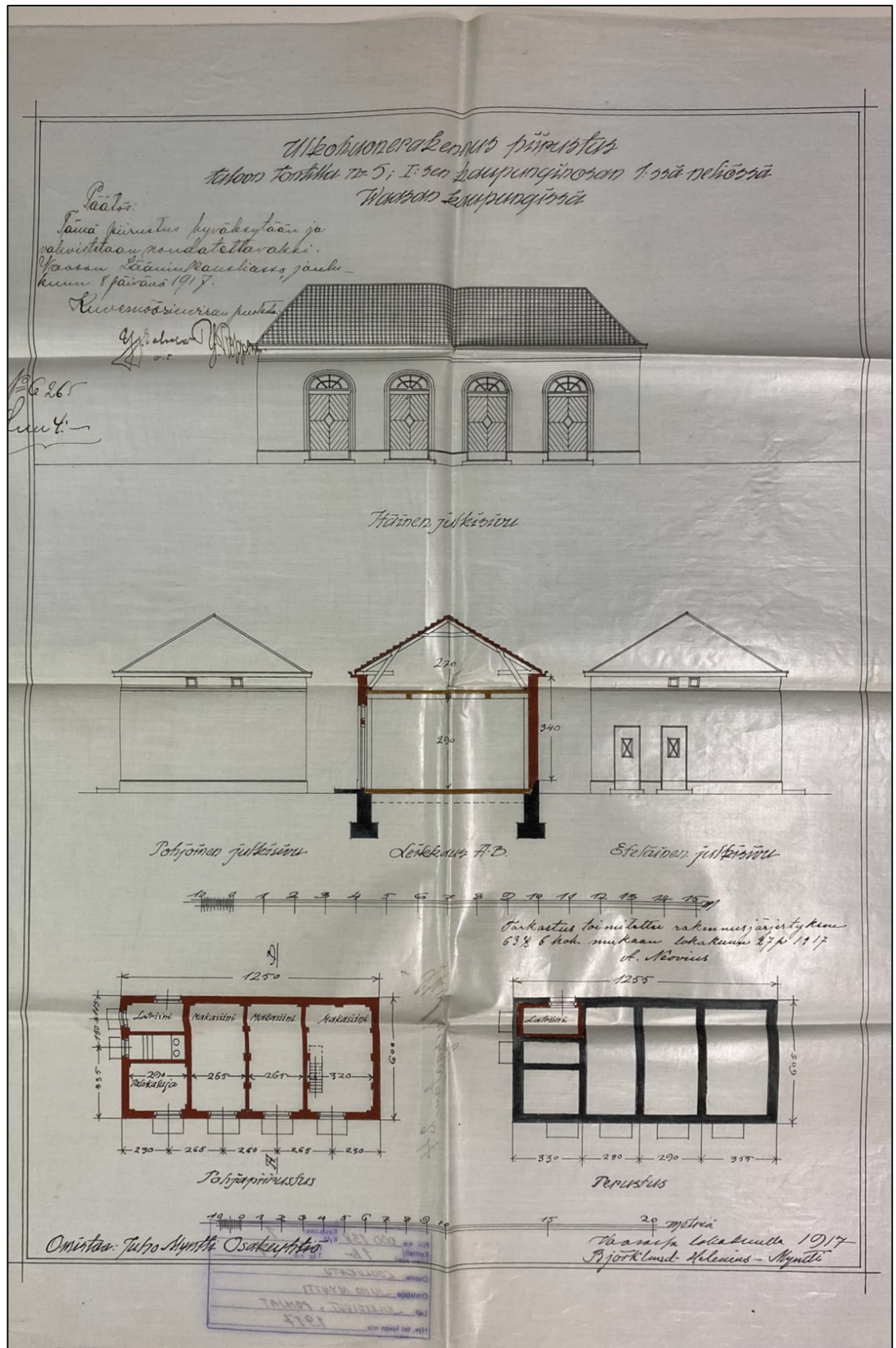
Palvelusväen portaikon, mikä on tyyliltään yksinkertaisen pelkistetty, sekä huomattavasti koristeellisemman herrasväenportaikon välillä ei sijaitse kulkuyhteyttä. Korjausrakentamisen aikakautena ylemmän luokan parissa yhä koettiin, että herrasväen on jopa suotavaa kulkea korostetusti erillään palvelusväen kanssa. Palvelijoiden toivottiin toimivan taustalla ja kulkevan

huomaamatta. Täten usein heille tehtiin omat sisäänkäynnit ja kulkureitit. Uuden portaikon lisäksi tehtiin sisäpihalta palvelusväelle kulku toisen asunnon keittiöön

Kuvat 49–52. Palvelusväen portaikko vuodelta 1917 rakennuksen lounaisosassa.

Hovioikeudenpuistikon suuntaan muutoksena on uudisosan ja siinä uuden sisäänkäynnin sekä portaikon lisäksi yhden ikkunan umpeuttaminen huoneen jakamisen takia. Näiden lisäksi muutoksena on uusien tulisijojen lisääminen, mikä näkyy julkisivussa kahden savupiipun lisäyksenä. Verantaa ja Koulukadun ovea lukuun ottamatta muutokset ovat nähtävissä rakennuksessa tänäkin päivänä; edelleenkin palvelusväen portaikko toimii yksityisenä, henkilökunnan kulkutilana ja museovieraat kulkevat pääoven kautta.

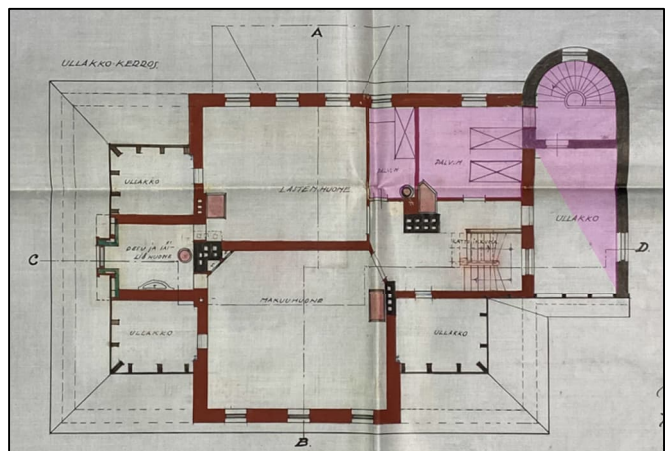
Kuva 53. Ote ulkorakennuksen rakennuslupakuvasarjasta vuodelta 1917. Ylimpänä kuvassa on ulkorakennuksen pääjulkisivu, mikä suuntautuu sisäpihan, eli päärakennuksen suuntaan.

6.3 Vuoden 1924 korjausrakentaminen

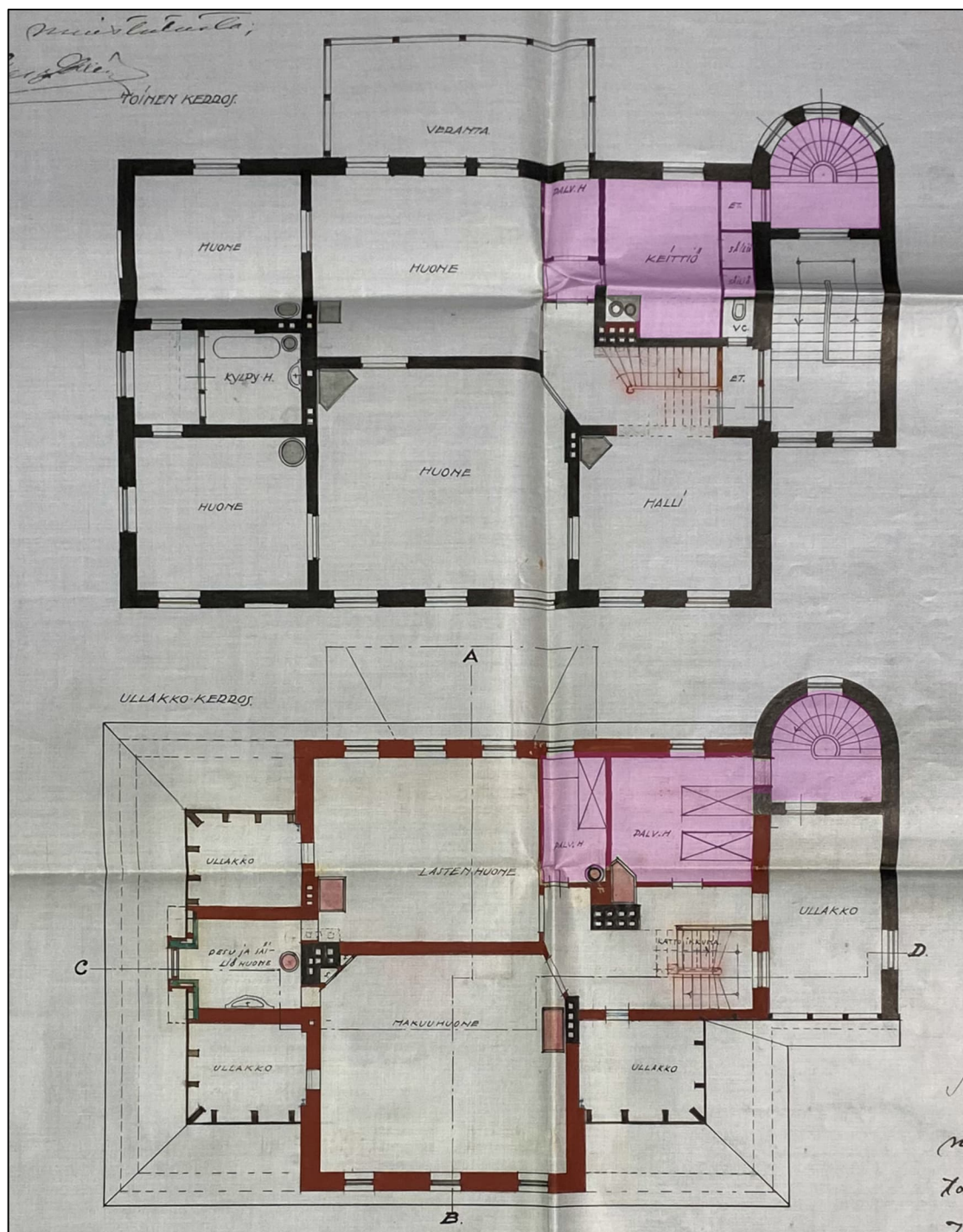

Vuonna 1924 Tikanojan taidekotiin haettiin rakennuslupaa piirrosten mukaan ullakkokerroksen ottamiselle asuinkäyttöön. Rakennuslupakuviin on osoitettu uudet sisäportaat toisesta kerroksesta ullakolle. Niitä lukuun ottamatta toinen kerros säilyi entisenlaisena. Ensimmäiseen kerrokseen ei koskettu lainkaan, vaan se säilytettiin sellaisenaan.

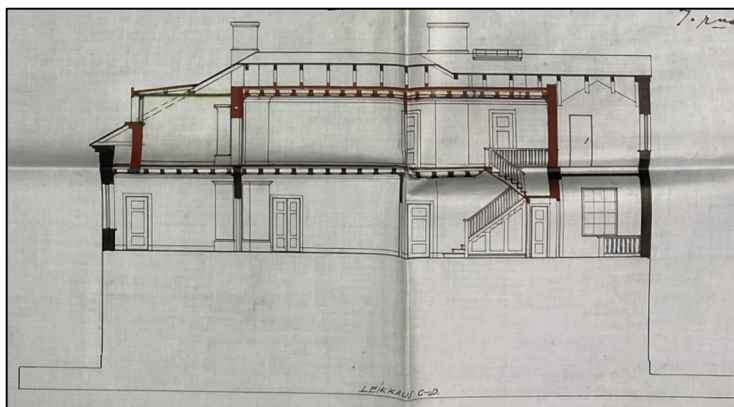
Toisen kerroksen asunto sai vuoden 1924 ullakolle toteutetusta laajennuksesta reilusti lisätilaa; lasten huoneen, makuuhuoneen, kaksi pientä palvelijoiden huonetta sekä pesu- ja säiliöhuoneen. Ullakkokerroksen rakentaminen näkyi ulospäin; kattoalue laajeni, kun huonekorkeutta jatkettiin rakennusten pitkien sivujen suuntaisesti lähes toisen kerroksen kattolinjan reunaan saakka.

Kuva 54. Ullakkokerroksen pohjapiirros vuoden 1924 lupakuvista. Palvelusväen puoli on väritetty.

Kuvat 55–56. Toisen ja ullakko-kerroksen pohjapiirrokset sekä oikealla leikkauspiirros rakennuslupakuvista vuodelta 1924. Kuvissa muutokset on osoitettu punaisella. Palvelusväen puoli on väritetty kuviin. Niistä näkyy sen ajan epätasa-arvo; esimerkiksi vain herrasväen puolella on wc ja pesuhuone. Palvelusväki peseytyi huoneessaan kantovedellä.

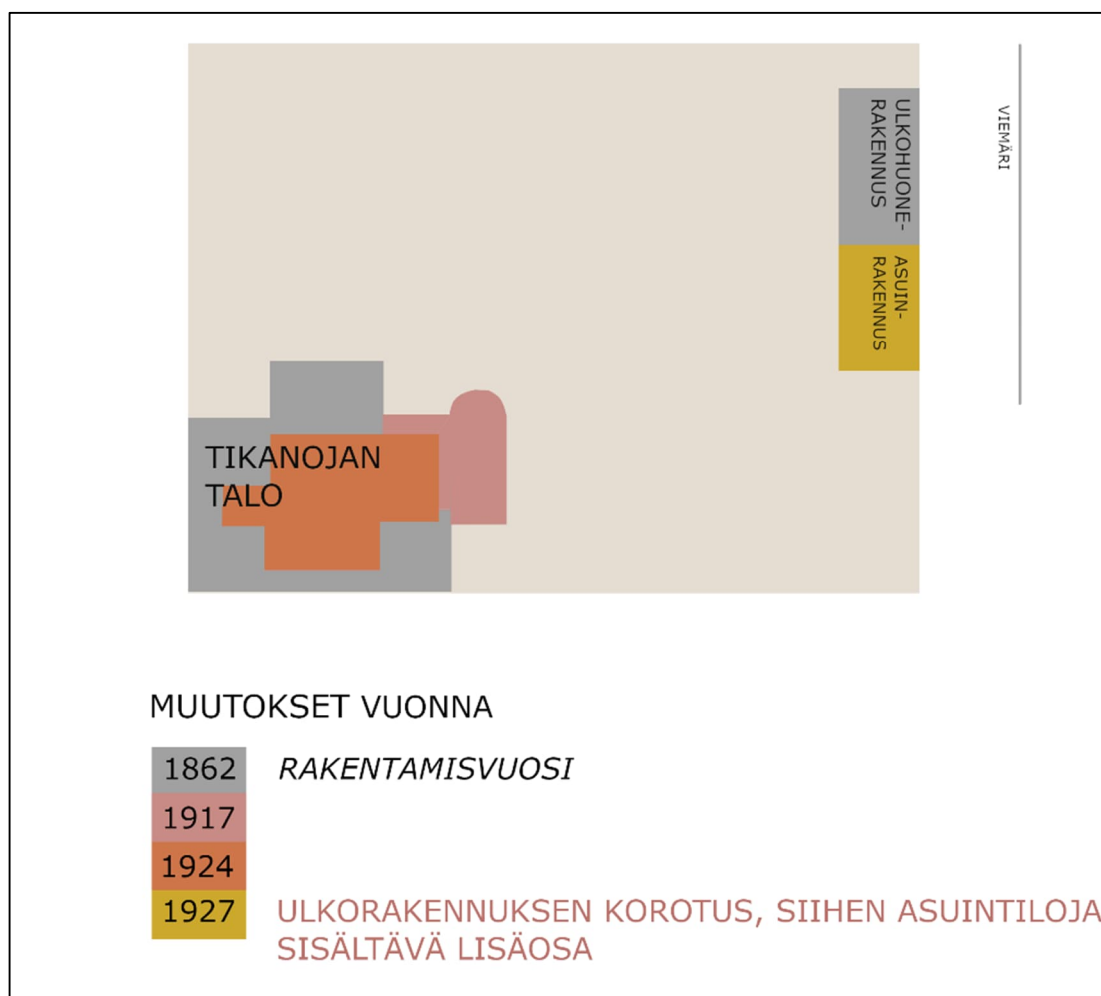

Kuva 57. Julkisivupiirros Koulukadulle vuodelta 1924 (toisessa rakennuslupavaiheessa). Piirroksessa näkyy myöhemmin poistettu lasiveranta sekä sisäänkäynti Koulukadulle. Piirroksessa on allekirjoituksena "Björklund & Myntti" (vinosti otetun valokuvan perspektiivi on suoristettu vastaamaan todellista asiakirjaa).

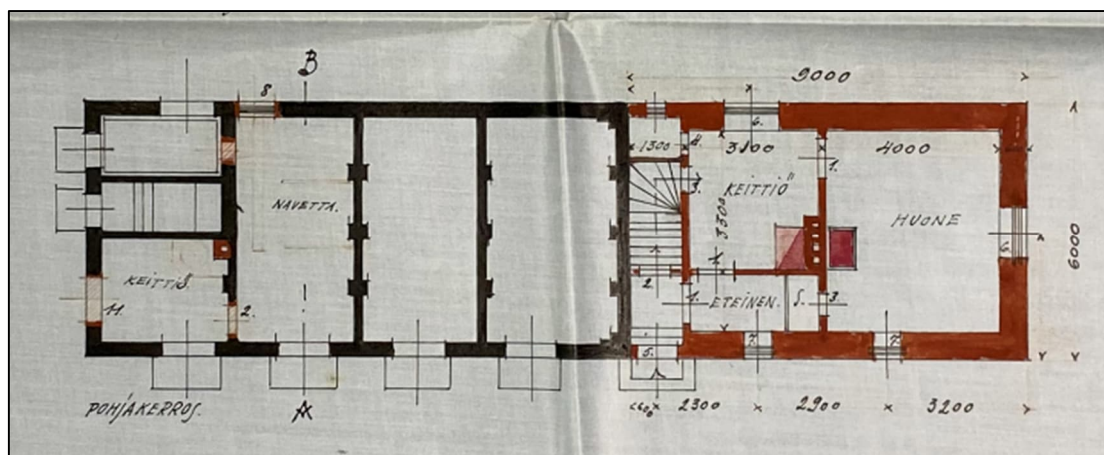

Kuva 58. Julkisivupiirros Hovioikeudenpuistikolle vuodelta 1924, allekirjoitus "Björklund & Myntti".

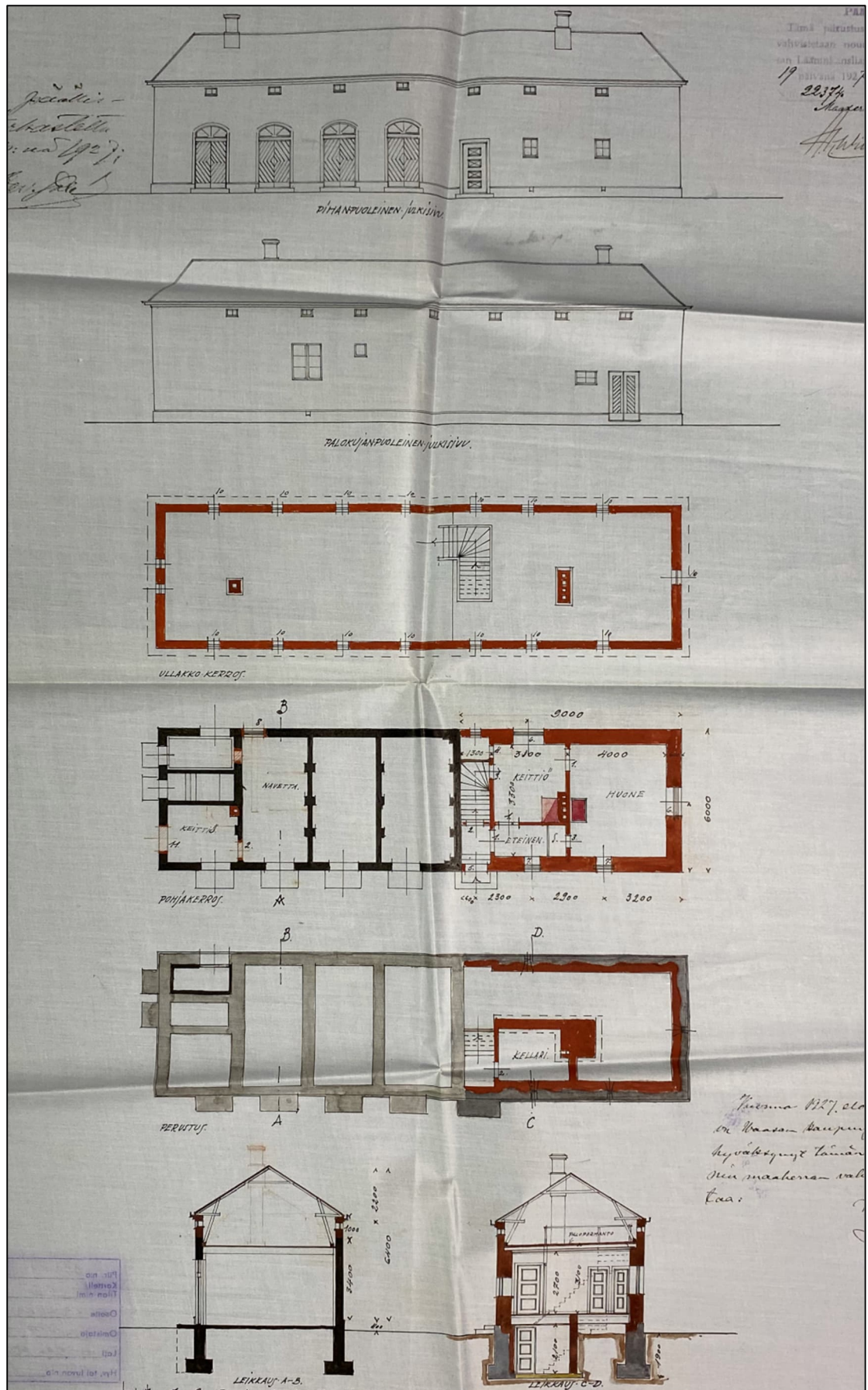
6.4 Vuoden 1927 korjausrakentaminen

Vuoden 1927 muutokset keskittyivät palokujan varrella olevaan ulkorakennukseen, mihin haettiin rakennuslupaa asuintiloille. Luvassa haettiin ulkorakennuksen laajentamista sekä pituus- että korkeussuunnassa.

Kuva 59. Pohjapiirros ulkorakennuksen maantasokerroksesta. Punaisella näkyy suunniteltu laajennus- ja muutosalueet.

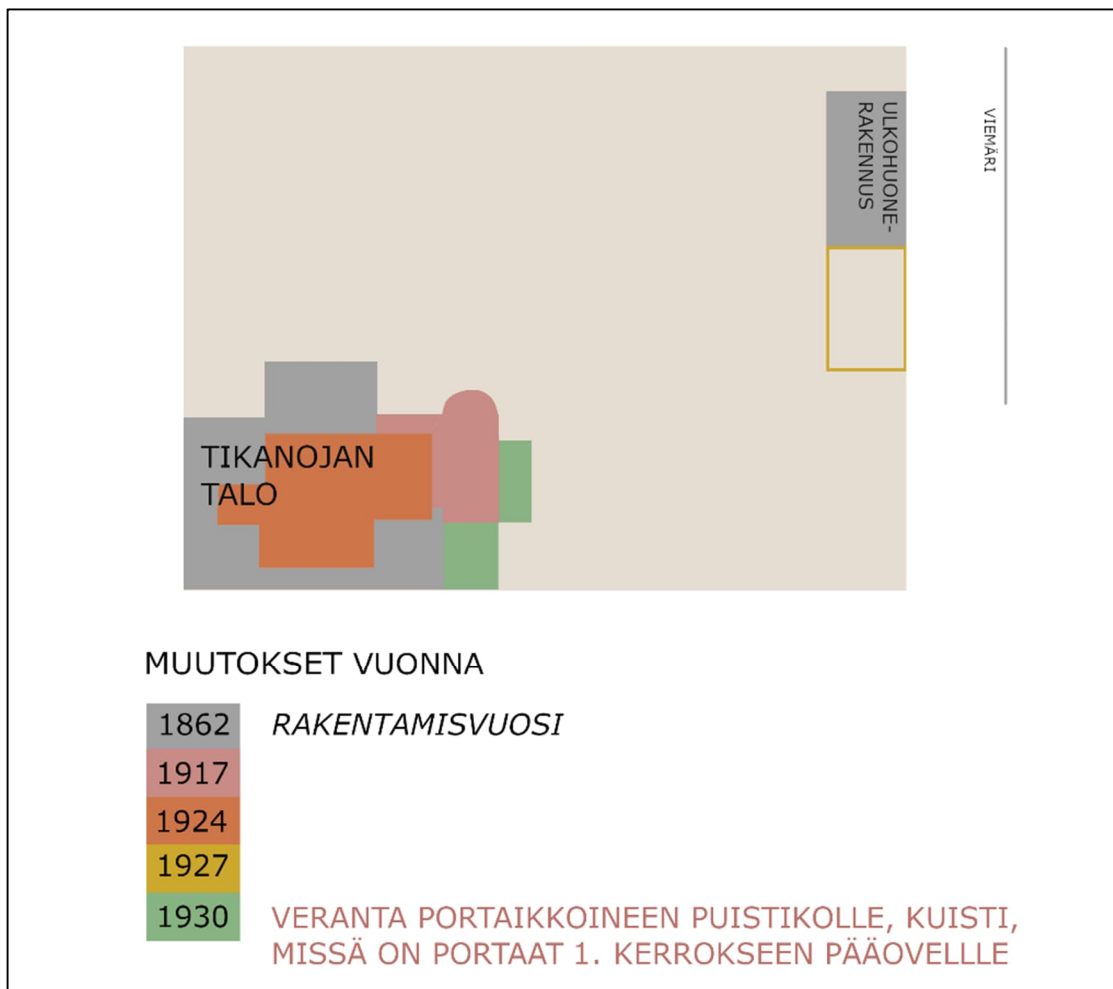
Kuva 60. Ote rakennuslupakuvasta vuodelta 1927. Lupa koski ulkorakennuksen laajennusta

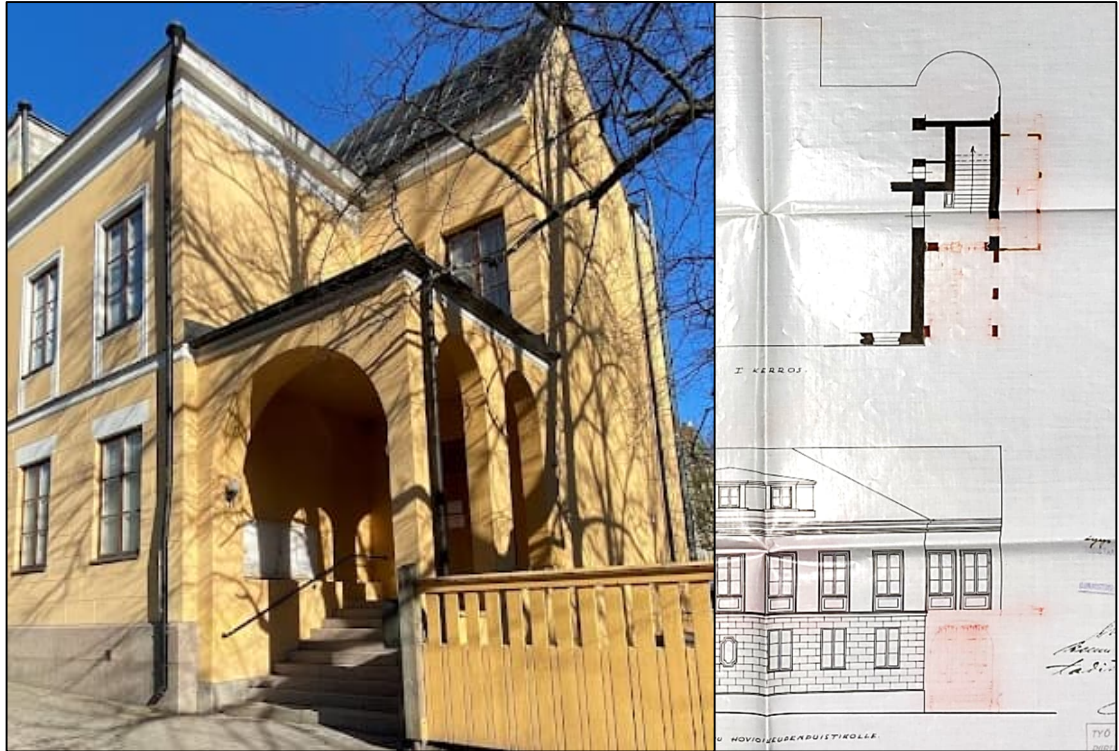
Kuva 61.

Rakennus vuonna 2024. Ovimalleja, pituuden jatkamista sekä savupiippuja lukuun ottamatta rakennus on piirustusten mukainen.

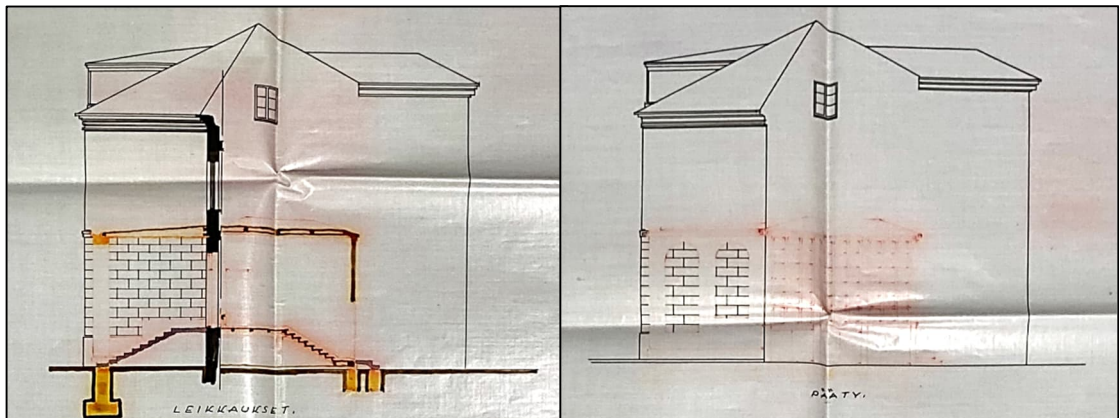
6.5 Vuoden 1930 korjausrakentaminen

Vuonna 1930 haettiin rakennuslupaa Hovioikeudenpuistikon puoleisten pääportaiden kattamiseen lähes kadunrajasta saakka (olevan pienen ovenpäällisen katoksen sijaan).

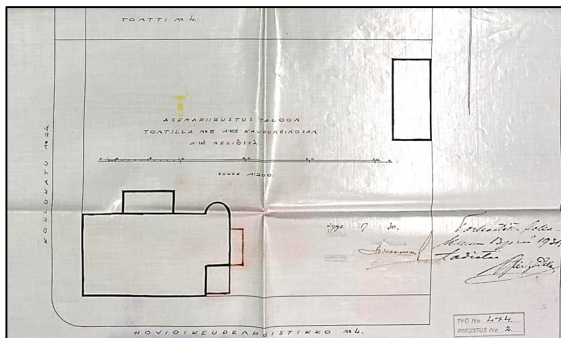

Kuvat 62–63. Hovioikeudenpuistikolle avautuvan pääsisäänkäynnin kattaminen (sekä suunniteltu portaikko talon päätyyn). Muutokset ovat lupakuvassa punaisella.

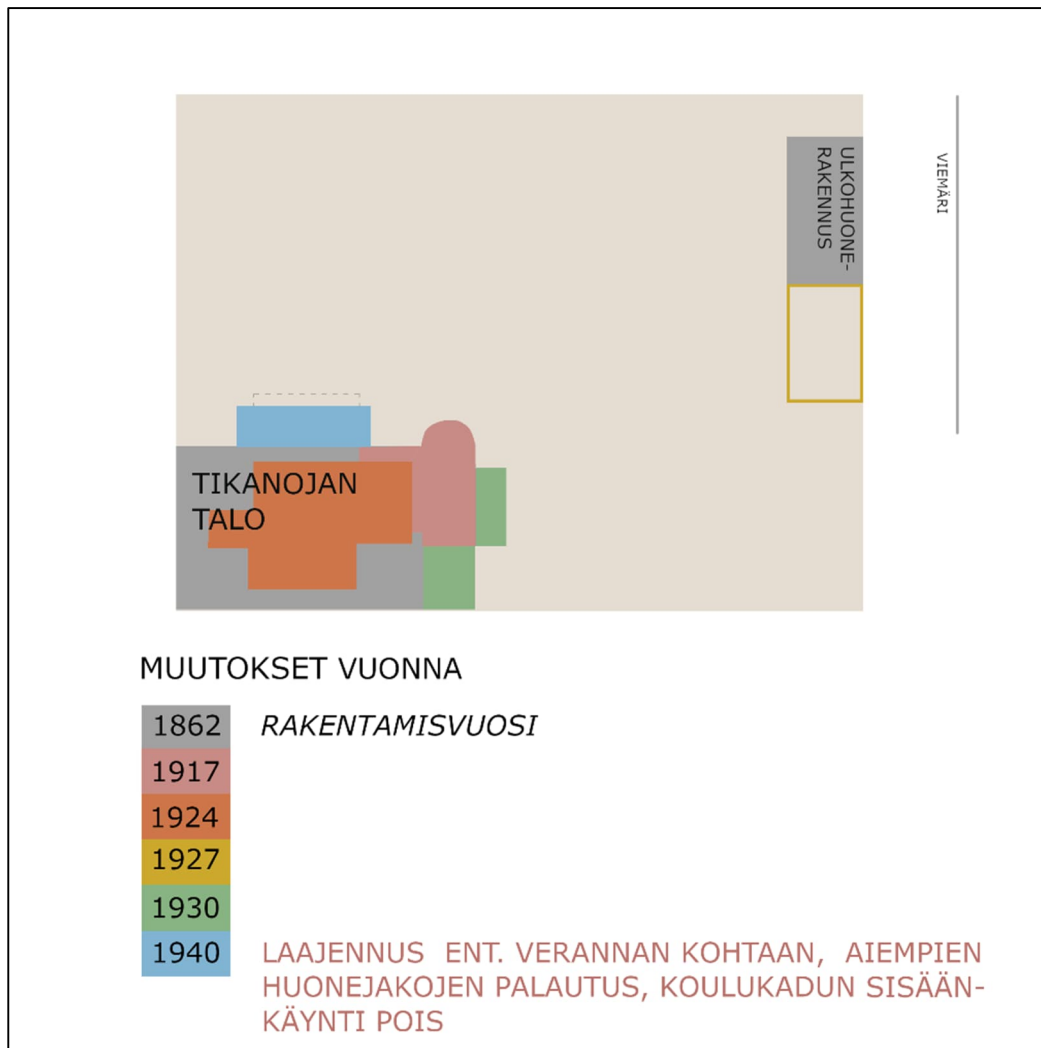
Kuvat 64–65. Vuoden 1930 rakennuslupakuvien leikkaus- ja julkisivupiirroksset. Piirustuksista käy ilmi, että piirtämishetkellä puolipyöreän muodon sisältävää torniportaikkoa ei ollut toteutettu.

Lisäksi hakemuksessa on osoitettu uusi veranta rakennuksen länsipuolelle, minkä sisällä on niin ikään portaikko rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen, lähelle olevia pääportaita. Tämän uudisosan funktio ei täysin selviä lupakuvista.

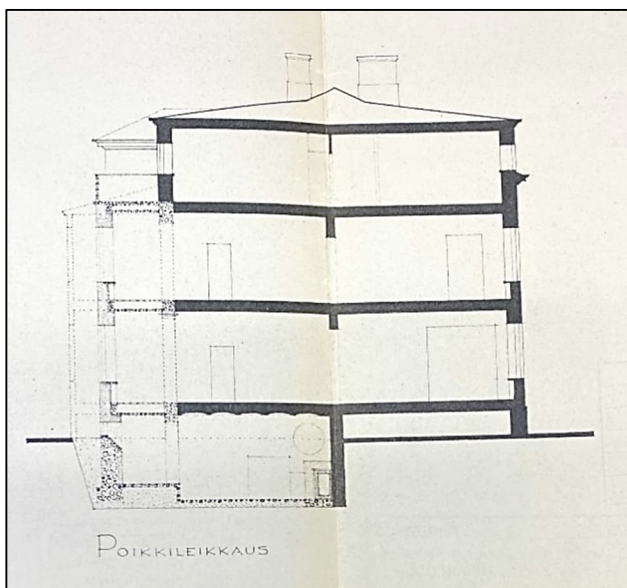

Kuva 66. Asemapiirroksessa ulkorakennus on alkuperäisen kokoinen. Siihen ei siis ole osoitettu vuoden 1927 lupakuvien mukaista laajennusta tai sen muuttamista asuinkäyttöön.

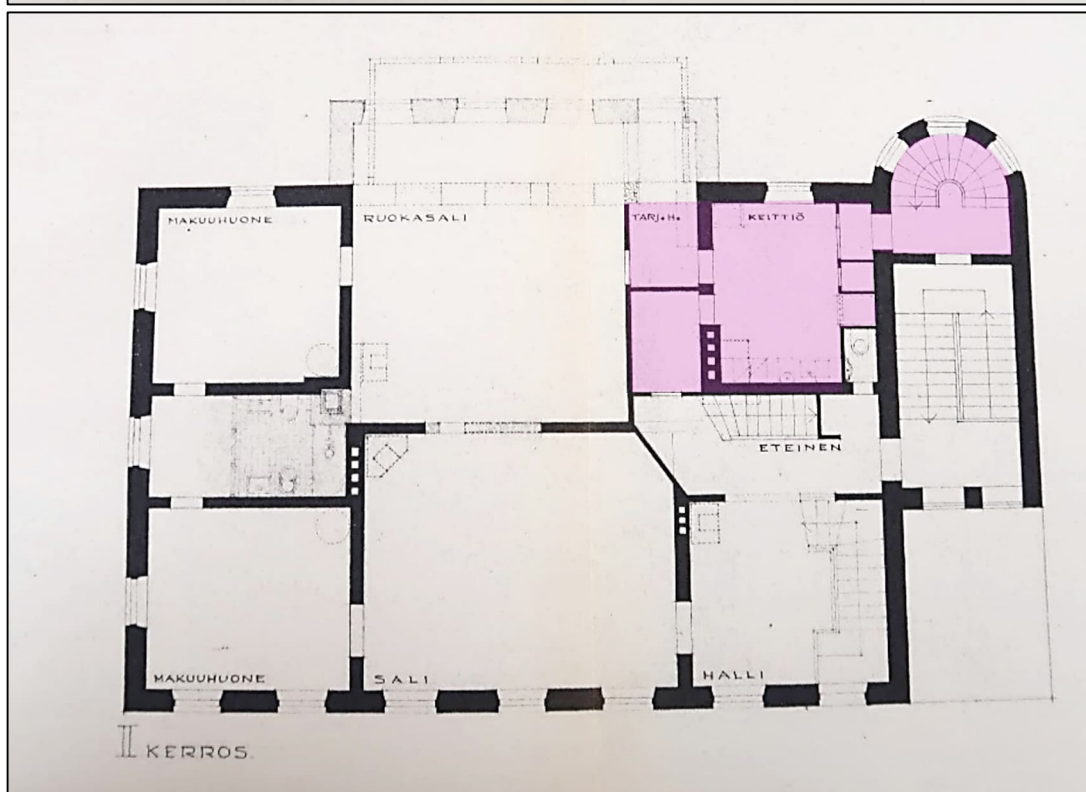
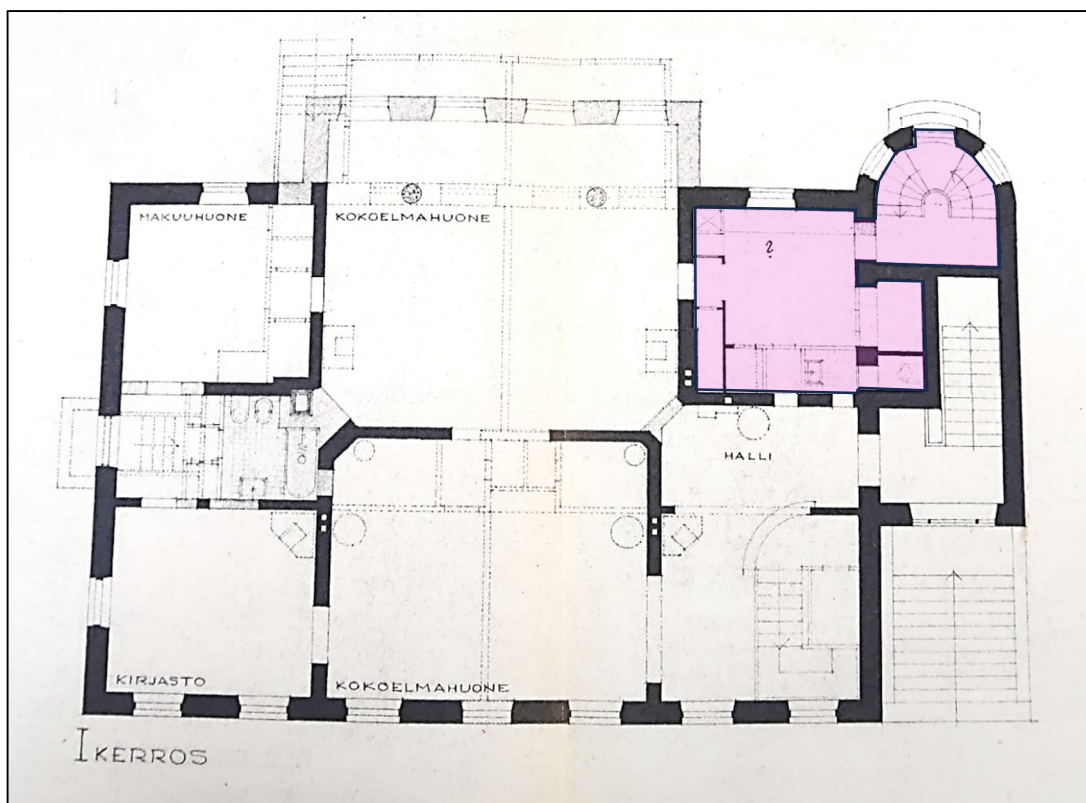
6.6 Vuoden 1940 korjausrakentaminen

Vuonna 1940 rakennukselle haettiin lupa laajentua puutarhan puolella olleen kaksikerroksisen lasiverannan kohtaan rakennuksen sisäpihalla, mikä siis purettiin. Sekä ensimmäisen että toisen kerroksen huoneet laajentuivat uuteen seinään saakka.

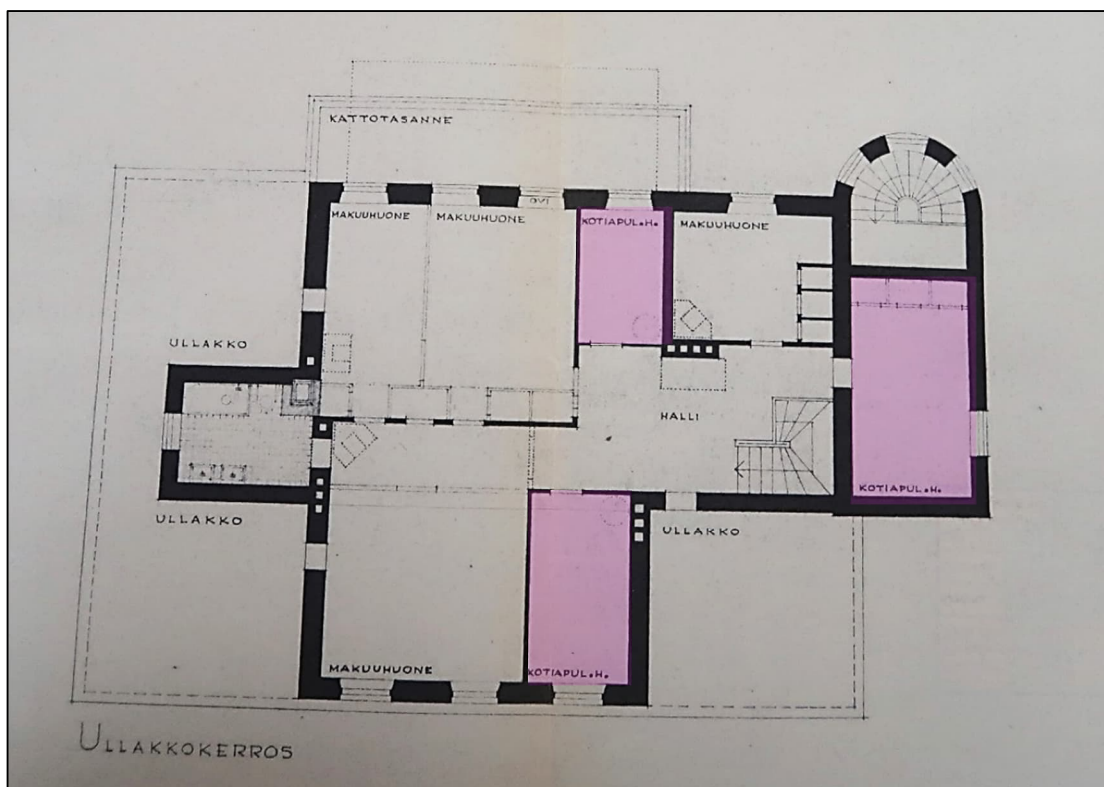

Kuva 67. Lupakuvan osasta ilmenee sisäpihan lasiverannan purkaminen ja ulkoseinän siirtäminen aiempaa ulospäin, lähes entisen verannan reunaan saakka. Muutos vaikuttaa rakennuksen jokaiseen kerrokseen sisäpihan puolella. Kellarin uloin seinä sekä sen perustukset on myös siirretty ja ullakkokerrokselle on tehty avoin parveketerassi uudisosan yläpuolelle.

Kuvat 68 ja 69. Ensimmäisen ja toisen kerroksen korjausrakentaminen, jossa poistettiin lasiveranta ja kasvatettiin huonekokoa lähes koko verannan verran. Yksityinen puoli on väritetty.

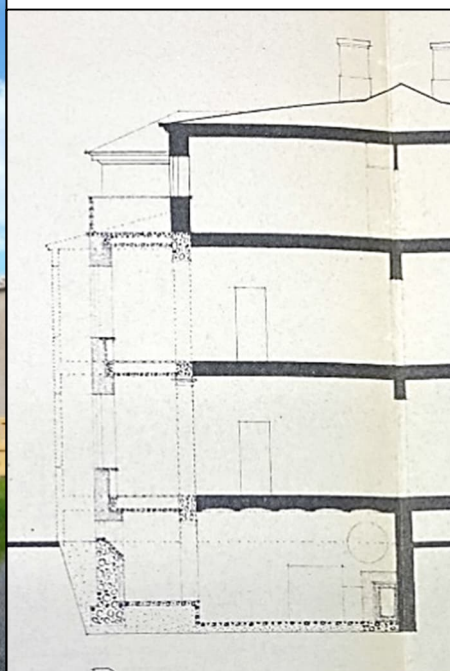
Vuonna 1940 myös aiempia huonetiloja palautettiin ja huonejakoa muutettiin rakentamalla ja purkamalla sisäseiniä. Koulukadulle avautunut sisäänkäynti poistettiin ja seinä palautettiin alkuperäisen kaltaiseksi; viereisten kaltainen ikkuna toteutettiin jälleen väliaikaiseksi jääneen sisäänkäynnin kohdalle.

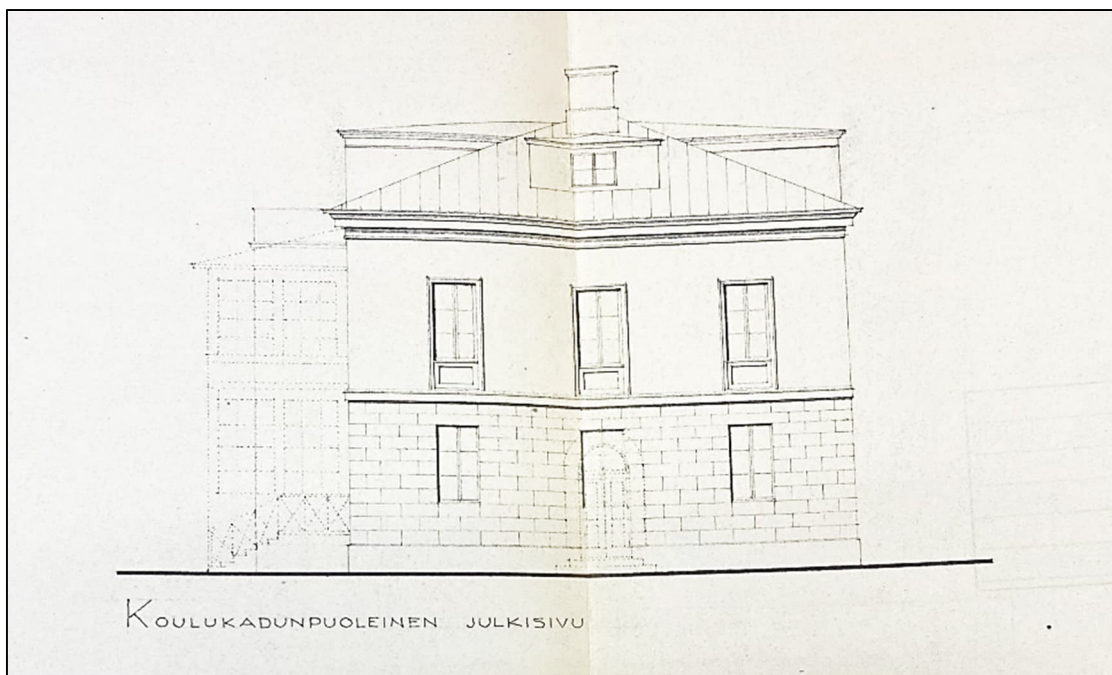

Kuva 70. Ullakkokerroksen huonejakoa muutettiin; mm. kaksi pientä makuuhuonetta yhdistettiin yhdeksi isommaksi purkamalla seiniä. Toinen makuuhuoneen suurenus tehtiin poistamalla käytävä.

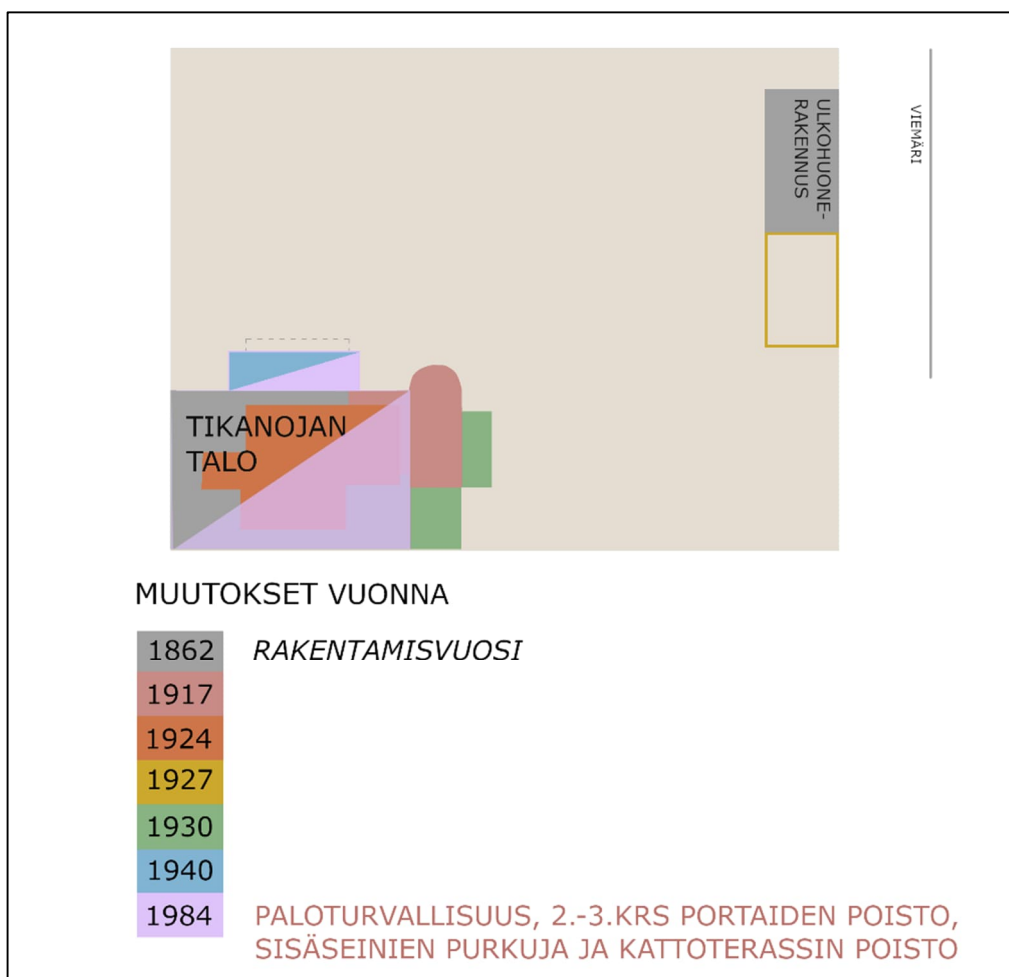
Kuva 71–72. Sisäpihalle avautunut lasiveranta purettiin ja rakennusta laajennettiin sisäpihan suuntaan. Rakennus on tältä osin nykypäivän asussaan.

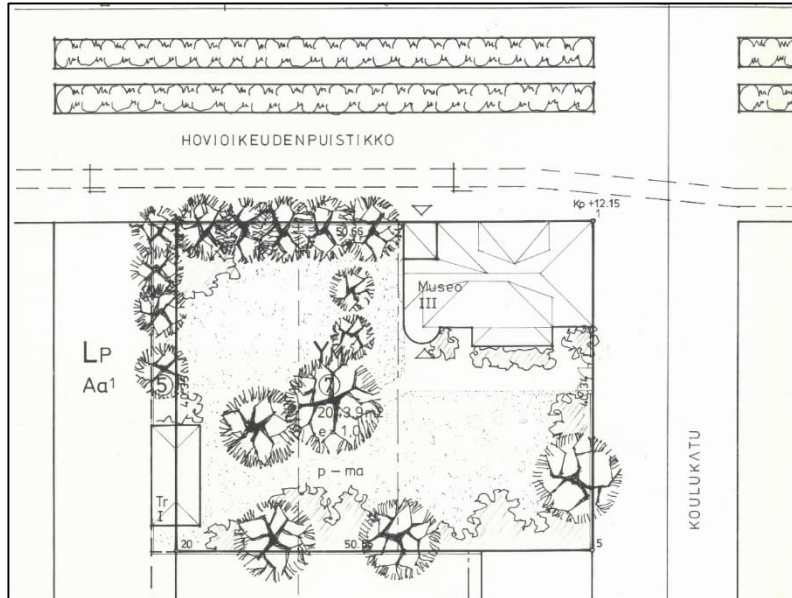

Kuva 73. Sisäpihalle avautunut lasiveranta purettiin ja Koulukadun sisäänkäynti poistettiin, minkä yhteydessä ikkuna palautettiin rytmin mukaiseen paikkaan keskelle seinää.

6.7 Vuoden 1984 korjausrakentaminen nykypäiväisen kaltaiseksi

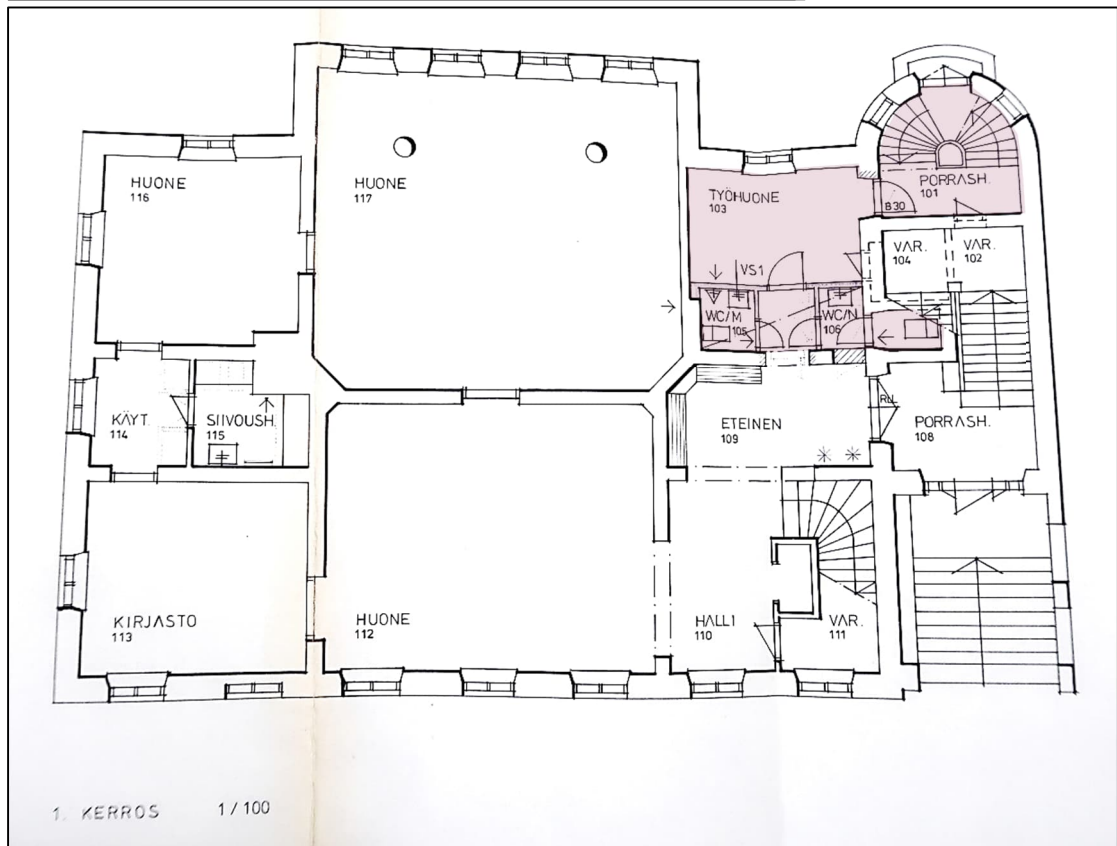

Viimeinen Tikanojan taidekotiin tehty rakennuslupaa vaatinut korjaaminen tai rakentamiskokonaisuus on tehty vuonna 1984. Silloin tehtiin paloturvallisuuteen vaikuttavia muutoksia, poistettiin toisen ja kolmannen kerroksen välinen portaikko, purettiin ja muutettiin sisäseiniä, sekä poistettiin sisäpihan suuntaan avautunut kattoterassi. Taidekodista tehtiin toimivampi kokonaisuus. Henkilökunnan tilat sijaitsivat sisäpihan puolella, missä aiemminkin on sijainnut yksityisempi puoli; palvelustöitä tekevien tilat.

Kuva 74. Ote vuoden 1984 lupakuvien sarjan asemapiirroksista.

Kuva 75. 1. kerroksen pohjapiirros. Kuvaan on merkitty yksityisempi osa rakennuksesta erillisine sisäänkäynteineen.

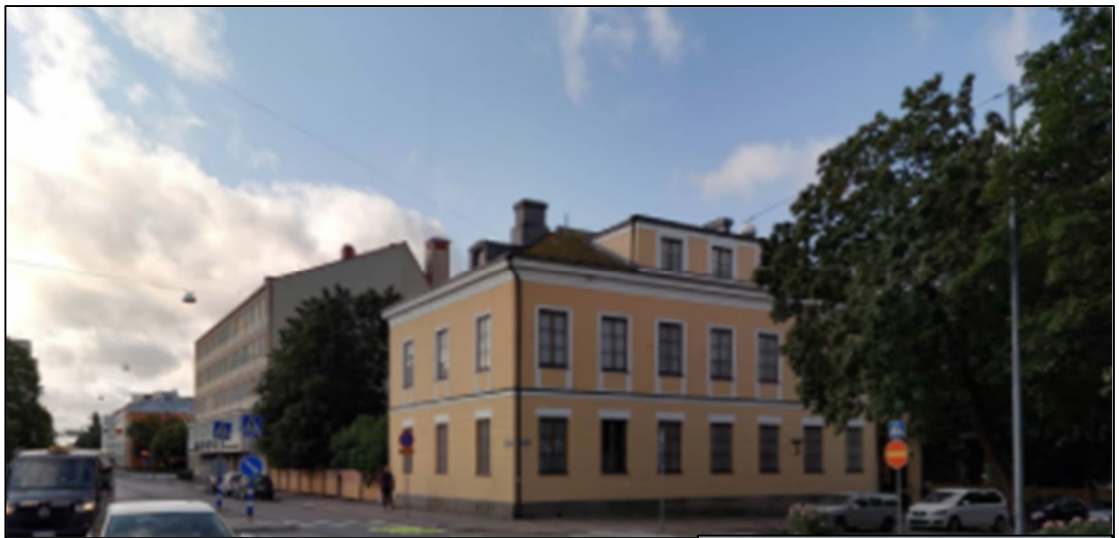

7. RAKENNUSTEN NYKYTILA JA SÄILYNEISYYS

Päärakennus on hyvin säilynyt ja sitä on ylläpidetty sen koko historiansa ajan rakentamis-ajankohdan ajanmukaisuutta arvostaen.

7.1 Päärakennuksen säilyneisyys

Rakennuksen ulkoista ilmettä on tutkittavissa jo 1800-luvun valokuvista (kuvat 1–4 sekä 38). Rakennuksesta voisi sen muotokielen ja tyylin vuoksi luulla, että se on rakennettu vuoden 1918 tienoilla, kuten moni muu keskustan vanha kivirakennus. Tarkemmin tarkasteltaessa rakennuksen ulkoasusta voi nähdä Kuorikoskien kädenjälkeä ja sen 1880-luvun klassistisen muodon. Myös myöhemmin, rakennuksen 1930–40 luvuilla suoritettut rakennusvaiheet ovat luettavissa rakennuksen julkisivuista.

Kuvat 76–77. Tikanojan taidekodin julkisivut Koulukadulle ja Hovioikeudenpuistikolle sekä puolipyöreä porrashuone sisäpihan suunnasta.

Rakennuksessa on kaksi erillistä puolta, joiden tilat ovat säilyneet pääosin erillisinä korjausrakentamisen eri vaiheissa. Rakennuksessa on siis toisistaan erotetut yksityinen ja julkinen puoli. Näihin eri tiloihin on omat erilliset sisäänkäynnit ja niiden varustelutaso on ollut aina eriaisteiset; esimerkiksi yksityisemmältä puolelta puuttuivat pitkään julkisemmalla puolella olleet wc- ja pesutilat. Yksityisessä tilassa tapahtui ruuanlaitto, pyykinpesu ja palvelijoiden lepo. Julkiselle puolelle tarjottiin ruoka ja siellä asui herrasväki; yleensä omistajat perheineen. Julkisia tiloja ylläpidettiin paitsi oman mukavuuden, arvovaltaisten vieraidenkin varalta.

Rakennuksen julkiset sisätilat ovat asianmukaisessa kunnossa, sillä rakennusta on huollettu säännöllisesti ja tarkoituksenmukaisin tavoin. Julkisen puolen huoneissa on säilytetty rakennuksen alkuperäistä luonnetta etenkin listoituksissa, tulisijoissa, sekä säilyttämällä ajanmukaista kalustusta huoneissa. Tikanojan kirjastohuoneessa on rakennuksen alkuperäinen ilme säilynyt parhaiten.

Kuvat 78–82. Tikanojan taidekodin julkisempaa, yleisölle avointa puolta.

Rakennuksen yksityisemmällä puolella korjausrakentaminen näyttää mukailevan julkista puolta enemmän kunkin korjausajan funktionaalisen rakentamisen tyyliä. Alkuperäisestä rakentamisesta kielii ehkä eniten rakennuksen ikkunat, jotka ovat säilyneet hyvin.

Kuvat 83–85. Näkymä ulos Tikanojan taidekodin ullakko-kerroksesta. Tila on toiminut jossakin vaiheessa yksityisenä, mutta on nykyisin julkisempaa kerho- ja koulutustilaa. Ikkunan sisäpuolinen luukku on tehty modernina aikana. Kuvissa lapsia tutustumassa taiteeseen.

Porrashuoneet

Julkinen porrashuone on silmämääräisesti katsottuna siistissä kunnossa. Porrashuoneen hillityn koristeelliset tummanruskeat metallikaiteet puisine hieman vaaleamman ruskeine käsijohtimineen sekä kiertokuviollisten päätypylväiden päälle sijoitetut riisutun kävyn malliset koristeet ovat aikakaudelle tyypillisiä (kuvat 85 ja 86). Porrashuone näyttää alkuperäiseltä lukuun ottamatta ulkokierteen puoleiselle seinälle asennettuja käsijohtimia.

Porrashuoneen seinät on maalattu oranssinkeltaiseksi ja lattia on harmaata laattaa. Porraskaiteiden tukiosat ovat metallia ja käsijohteet kiiltäväpintaiseksi käsiteltyä maalattua puuta.

Kuvat 86–87. Tikanojan taidekodin julkista, Hovioikeudenpuistikolle avautuvaa pääportaikkoa.

Niin sanottu henkilökunnan sisäänkäynti on sisäpihalla ensimmäisessä kerroksessa pihan tasolla. Porrashuoneet ovat keskenään seinänaapureita, mutta tilojen välillä ei ole käyntiyhteyttä. Yksityinen, henkilökunnan käytössä oleva portaikko on julkista huonommassa kunnossa; seinässä on suuri maalilohkeama, sähköjohdon läpivienti on rapauttanut lattian betonia ylätasanteella ja jätetty silleen ja portaikko on kulunut. Pinnat näyttävät alkuperäisiltä; vain välttämättömät korjaus-/muutostoimenpiteet on tehty.

Kuvat 88–89. Taidekodin yksityinen porrashuone, mikä olisi pintaremontin tarpeessa. Yläkerroksen seinän rapautuminen näkyy selvästi.

Kuvat 90–91. Pihan puoleisen porrashuoneen ylätasannetta oikealla. Betonilaatta on eniten rapautunut sähköjohdinten läpiviennin kohdalta. Alla sisäpihalle avautuva portaikko. Tilan kaikki lattia-laatat sekä porraskaatat ovat kunnostamista vailla.

Kuvat 92–94. Tikanojan taidekodin sisäpihan puoleisia, henkilökunnan tiloja.

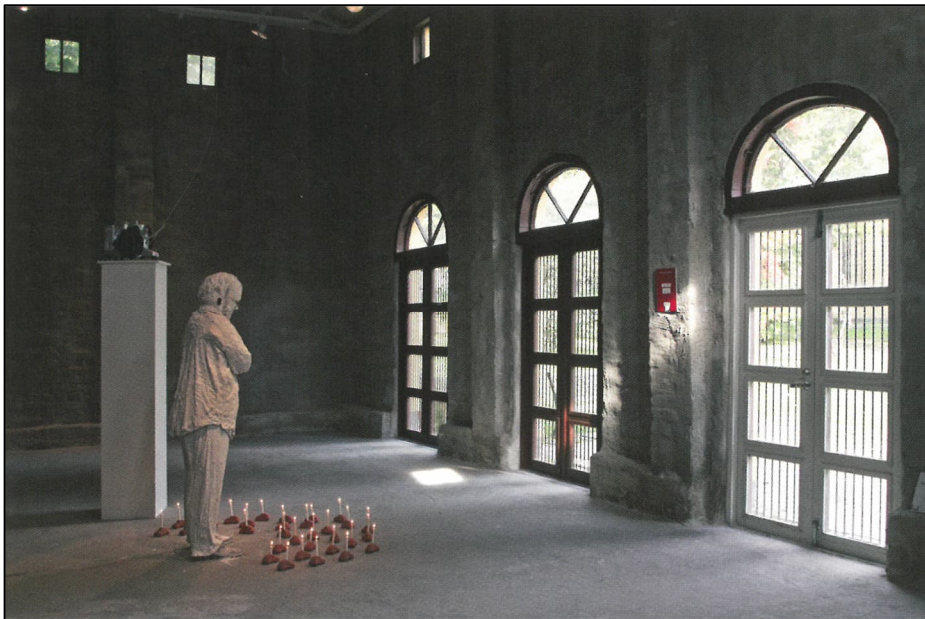
7.2 Ulkorakennuksen säilyneisyys

Kuvat 95–96. Tikanojan taidekodin ulkorakennus, mikä on säilynyt ulkoa vuoden 1927 vanhan osan muodossa.

Ulkorakennuksen nykytilasta on nähtävissä kiinteistön rakennuslupakuviin verrattuna, että rakennusta on aikojen kuluessa korotettu ja ulko-ovien malli on muutettu. Ulkorakennuksen ulkonäkö sekä sen maapinta-ala ovat säilyneet muutosehdotuksista huolimatta samankaltaisina sen alkuvaiheista nykypäiviin asti. Nykyisin ulkorakennuksen sisätilasta on purettu väliseinät ja -katto; (*lähes*) kaikki on yhtenäistä sisätilaa.

Ulkorakennus toimii tällä hetkellä pääosin aputilana sekä taidekerhojen käyttämänä opetustilana sekä osana erilaisia näyttelyitä ja tapahtumia.

Kuva 97. Ulkorakennuksen sisätilaa esityksen osana.

Rakennus näyttää päällisin puolin olevan kohtuullisen hyvässä kunnossa. Pihaan suuntautuvassa pitkässä julkisivussa on neljä tummanruskeaksi maalattua ovea, missä kussakin on kahdeksan ikkunaa kapein pystysuorin metallisin ”kalterein”. Ovien päällä on puoliympyrän muotoiset ikkunat, mitkä on jaettu neljään kapeilla listoilla. Tämä kokonaisuus muodostaa seinään yhtenäiset oviaukot. Katon tuntumassa on ympäri rakennusta neliön muotoiset, noin 50x50 cm suuruiset yksinkertaiset ikkunat; lyhyillä julkisivuilla on kaksi ja pitkillä sivuilla neljä ikkunaa, mitkä on sijoitettu sisäpihan ovien yläpuolelle hieman yli metrin etäisyydelle oven aukotuksesta.

Rakennusmateriaalit sekä rakennuksen julkisivun väritys seuraavat päärakennusta; pääasiallinen materiaali on poltettu tiili ja julkisivu on pääosin keltainen tummanruskein detaljin. Ikkunoiden ja ovien puuosat karmeineen sekä ovien metallilistat on maalattu tummanruskeaksi. Kattomuoto on aumakatto ja sen päällysmateriaalina on käytetty sileää, tummanruskea kattohuopaa.

Rakennuksessa on mahdollisesti joskus sijainnut välipohja jakamassa tilaa kahteen eri kerrokseen. Nykyisin tila on yhtä ja samaa lattiasta kattoon, ilman väliseiniä ja myös valkoisiksi maalatut kattotuolit ovat näkyvissä ja samoin näkyvissä ovat kattotuolien päällä olevat, niin ikään valkoisiksi maalatut katonaluslaudat. Rakennuksen tiilirakenne on sisältä pääosin näkyvissä; se on ainoastaan osittain rapattu ja lienee kalkkimaalattu vaaleanharmaaksi.

Kuva 98. Rakennuksen katonrajaikkunat, sekä lasiovet kahdeksine ruutuineen ja puoliympyräikkunoineen päästävät päivänvalon rakennukseen ja luovat etenkin tilan yläosaan mielenkiintoisia muotoja varjoineen ja valokohtineen.

Kuva 99. Tikanojan taidekodin ulkorakennus on ulkoisesti pääosin säilynyt vuoden 1927 asun mukaisena.

8. TAIDEKOTIRAKENNUKSEN TYYLISUUNNAT JA SUUNNITTELIJAT

8.1 Rakennuksen eri vaiheet

Tikanojan taidekodin kerrotaan olevan vuonna 1862 Kirkonrakentaja Kuorikosken rakentama ja ilmeisesti myös suunnittelema. Tarkempaa tietoa tästä ei etsimisestä huolimatta ole löytynyt. Rakennus oli ensimmäisiä uusklassistisia kivirakennuksia Vaasassa ja oli ajalleen tyypillinen ylemmän luokan asuinrakennus. Tontti sijaitsee Vaasan keskustan arvokkaassa ruutukaavarakenteessa valtakunnallisesti arvokkaassa kaupunkimiljöössä. Tikanojan tontti rakennuksineen edustaa arkkitehtuuriltaan ja kaupunkikuvaltaan kaupungin alkuperästä tyyliä ja C.A. Setterbergin säännöllisen ruutumaista asemakaava-ajattelua.

Rakennuksen tultua Juho Myntti Oy:n omistukseen, siihen tehtiin muutoksia ja lisäyksiä; Björklund-Helenius-Myntti-toimisto suunnitteli ne lupakuvien mukaan vuonna 1917. Myös vuoden 1924 muutokset ovat lupakuvien mukaan (Matti) Björklund & Myntti-toimiston käsialaa. Vuosien 1927 ja 1930 lupakuvissa on edelleen allekirjoituksena M. Björklund ja vuoden 1940 lupakuvat on allekirjoittanut M. Visanti (os. Björklund); Matti perheineen oli muuttanut sukunimensä suomalaiseksi.

Pääasiassa turvallisuuskysymyksiä sekä suunnitelmia taidekotina toimimista silmällä pitäen on laadittu Vaasan kaupungin arkkitehtiosaston/Holger Häggkvistin toimesta vuonna 1984. Rakennuksen lopullinen muoto edustaa 1920-luvun klassismia.

8.2 Lopputuloksena 1920-luvun klassismi

Vaasan kaupungin yhdessä Pohjanmaan museon kanssa vuonna 1986 laatimassa rakennusperinneselvityksessä on määritetty, että Tikanojan taidekeskuksen rakennuksen tyyliä on 1920-luvun klassismia.

Jugend-arkkitehtuurin jälkeen etenkin Pohjoismaisessa arkkitehtuurissa yleistyi 1920-luvulla muotokieli, jota kutsutaan klassismiksi tai syntyalueensa mukaan pohjoismaiseksi klassismiksi. On ajateltu, että itsenäistymisen jälkeen Suomessa haluttiin vahvistaa mielikuvaa pohjoismaisesta Suomesta, ja korostaa yhteyttä läntisiin naapurivaltioihin. Arkkitehtuurin eräänlainen ajattomuus, perusmuodot ja tasapainoiset mittasuhteet olivat arvostettuja piirteitä. Niukasti saatavilla olevat materiaalit pakottivat pelkistämiseen, josta muodostui myös vuosikymmenen kuluessa myös tavoiteltu ihanne.

Rakennustaiteessa suosittiin sileäksi rapattuja julkisivuja, väritykset olivat vaaleita ja koristeaiheita käytettiin säästeliäästi. Suosittuja koristeaiheita olivat erilaiset medaljongit, nauhaornamentit ja pilasteriaiheet. Tyypillisimmillään ikkunat olivat 6- tai 9-ruutuisia. Ikkunat oli sijoitettu usein kiinni ulkoseinän pintaan. Rakennuksen pääsisäänkäynnistä tavoiteltiin korkeaa vaikutelmaa, ja usein sisäänkäynti nouseekin ensimmäisen kerroksen ikkunoiden tasolle. 1920-luvun loppupuolella koristeaiheet vähenivät entisestään ja rakennusten pelkistetyt julkisivut alkoivat muistuttaa tyyliältään jo 1930-luvun funktionalismista. Usein rakennusten sisätilat, erityisesti sisääntuloaulat, olivatkin julkisivuja koristeellisempia. Muutos klassismista funktionalismiin tapahtui liukuen ja rakennusten tyyli yksinkertaistui vähitellen.

Kaupunkisuunnittelussa pohjoismainen klassismi näkyi tavoitteena muodostaa mahdollisimman yhtenäisiä katunäkymiä, ja rakennukset rakennettiin mielellään pitkiksi muurimaisiksi kokonaisuuksiksi, kiinni toisiinsa.

Tikanojan taidekoti toistaa monia yllä kerrottuja klassismin piirteitä:

- sileäksi rapatut ja vaaleat julkisivut
- niukat koristeaiheet
- porraskäytävien valaisu ruutuikkunarivistöillä
- kurinalaisesti sommitellut kuusiruutuiset ikkunarivistöt
- ilmeeltään korkeaksi sommiteltu sisäänkäynti
- harjakatto
- julkisivun symmetrisyys.

8.3 Matti Visanti (os. Björklund) taidekodin muutosten suunnittelijana

Matti Visanti (os. Björklund, 1885–1957) oli arkkitehti, joka asui ja vaikutti arkkitehdiksi valmistuttuaan vuonna 1914 Pohjanmaalla. Aluksi Visanti muutti Vaasaan, jossa asui aina vuoteen 1934 asti. Visanti harrasti laajasti kuvataiteita jo opiskeluaikanaan. Visanti oli tuottelias, ja hänen kynästään syntyikin arkkitehtuurin lisäksi muun muassa myös lavasteita, mallipiirustuksia, muistomerkkejä ja mainosjulisteita. Perhe muutti vuonna 1934 Helsinkiin, jossa Visanti työsti vuosina 1934–1937 kivipiirroksia Kalevalan kuvitukseksi. Kuvitustyön aikana perheen sukunimi Björklund vaihtui Visanniksi, koska Kalevalan kuvittajalla tuli taiteilijan mukaan olla suomalainen sukunimi.

Kuva 100. Arkkitehti Matti Visanti työnsä äärellä

Kuvaaja: Otso Pietinen. 1941.
Kokoelma: Historian kuvakokoelma,
Valokuvaamo Pietisen kokoelma.
Museovirasto.

Arkkitehtina Matti Visanti työskenteli vuosina 1916–1932. Vaasassa on Tikanojan taidekodin lisäksi runsaasti Matti Visannin suunnittelempia rakennuksia. Myös Seinäjoella Visannin suunnittelema rakennuskanta on laaja; itsenäistymisen jälkeen kasvaviin kaupunkikeskuksiin kaivattiin paljon uutta rakennuskantaa. Matti Visannin suunnittelemat rakennukset olivat pitkälti muovaamassa Seinäjoesta kaupunkimaisempaa ja yhtenäisempää kaupallista keskusta. Suuri osa Visannin rakennuksista on kuitenkin sittemmin purettu liikenteen vaatiman tilan tieltä tai korvattu modernimmalla rakennuskannalla.

Vaasan keskustassa, Tikanojan taidekodin kanssa samassa korttelissa sijaitsevat vuonna 1931 valmistunut, klassismia edustava Vaasanpuistikko 3 sekä vuonna 1932 valmistunut funktionalistisempi Rantakatu 15, ovat viimeisimpiä Visannin Pohjanmaalle suunnittelempia rakennuksia.

9. ARVOT JA SÄILYMISEDELLYTYKSET

9.1 Tikanojan taidekodin rakennuksen arvot

9.2 Arvottamisen perusteet

Arvottamisen seurauksena käsiteltävälle kohteelle pyritään antamaan tietynlainen arvo, arvo voi olla esimerkiksi rahallinen tai symbolinen, tai eri kohteita voidaan asettaa järjestykseen niille määriteltujen arvojen kautta. Kulttuurihistoriallisten arvojen määrittelyssä arvioidaan kohteiden jälkipotentiaalia eli arvotetaan sitä, mitä annettavaa kohteilla on nykypäivän tai tulevaisuuden kannalta. Tällöin ajatellaan, että kohteen arvoon vaikuttavat ne ominaisuudet, joita kullakin kohteella on arvottamisen hetkellä. Näitä ominaisuuksia on mahdollista selvittää tutkimalla kohdetta ja ymmärtämällä kohde osana isompaa kokonaisuutta.

Kulttuuriperintöön liittyvien arvojen tarkasteleminen ja huomioiminen on tärkeää, sillä arvottaminen ja arvojen tunnistaminen on olennainen osa kulttuuriperinnön vaalimista ja siitä tehtäviä päätöksiä. Suomessa kulttuurihistorialliset arvot jaetaan tavallisesti kolmeen pääluokkaan eli arkkitehtonisiin, historiallisiin ja ympäristöllisiin arvoihin. Vaasassa on käytetty näistä pääluokista, hieman eri nimityksiä eli rakennustaiteelliset tai rakennushistorialliset, historialliset ja maisemalliset arvot.

Kohteiden arvottaminen on aina tapauskohtaista. Rakennussuojelukysymyksissä ei ole absoluuttisia totuuksia ja siksi arvotusperusteiden määrittäminen voi olla ongelmallista. Perustelut myös elävät ajassa, ne muuttuvat ajan mukana, niitä seurataan ja päivitetään jatkuvasti. Päätökset syntyvät aina tarkan harkinnan tuloksena.

Vuonna 2010 hyväksytty laki rakennusperinnön suojelemisesta määrittelee perusteet rakennuksen merkittävyyden arvioinnille.

Perusteet ovat seuraavat:

- 1) *harvinaisuus tai ainutlaatuisuus* (harvinaisuus);
- 2) *historiallinen tyypillisuus alueelle* (tyypillisuus);
- 3) *aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet* (edustavuus);
- 4) *alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen* (alkuperäisyys);
- 5) *merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä* (historiallinen todistusvoimaisuus); tai
- 6) *näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta* (historiallinen kerroksisuus).

Kohteen ei tarvitse täyttää kaikkia kohtia ollakseen suojelun arvoinen.

9.3 Tikanojan taidekodin päärakennuksen sekä ulkorakennuksen arvottaminen

Taidekodin päärakennus

1) *harvinaisuus*

Päärakennuksella on sen ikään perustuvaa harvinaisuusarvoa ja se on rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen klassismikohde.

2) *tyypillisuus*

Vaasan keskustassa on paljon 1800- ja 1900 lukujen vaihteen rakennuskantaa, siinä mielessä päärakennus on tyypillinen ja sillä on tyypillisuusarvoa.

3) *edustavuus*

Päärakennuksen julkisivut ja hahmo edustavat ansiokkaasti aikakautensa rakennusarkkitehtuuria eli rakennuksella on edustavuusarvoa.

4) *alkuperäisyys*

Julkisivut ja rakennuksen hahmo ovat säilyneet muuttumattomina ja hyväkuntoisina ainakin sen rakentamisajasta asti. Myös yksityisemmät (sisältäen porrashuoneet ja ullakkokerroksen) tilat ovat säilyneet hyvin ja niitä on korjattu ajanmukaisuutta kunnioittaen. Päärakennuksen ulkohahmolla ja porrashuoneilla on alkuperäisyysarvoa.

5) *historiallinen todistusvoimaisuus*

Päärakennus on rakennettu asuinrakennukseksi ja muokattu julkisempaan käyttöön esittelemään taideteoksia. Nykyisin se palvelee yhä taidekotirakennuksena. Rakennuksen sijoittuminen muurimaisesti katujen varteen sekä kulmaan kertoo aikakauden kaupunkisuunnittelullisista ihanteista. Rakennuksella on historiallista todistusvoimaisuutta.

6) *historiallinen kerroksisuus*

Päärakennus ja kiinteistön piha-alueet ovat pääosin alkuperäistä mukailevassa julkisemmassa asussaan. Hovioikeudenpuistikon katukuvaan vuosisatojen vaihteessa toteutunut rakennus tuo historiallista kerroksellisuutta.

Taidekodin ulkorakennus

1) *harvinaisuus*

Ulkorakennuksella on sen ikään perustuvaa harvinaisuusarvoa ja se on rakennushistoriallisesti mielenkiintoinen klassismikohde.

2) *tyypillisuus*

-

3) *edustavuus*

Ulkorakennuksen julkisivut ja hahmo edustavat ansiokkaasti aikakautensa rakennusarkkitehtuuria eli rakennuksella on edustavuusarvoa.

4) *alkuperäisyys*

Sisätilat ja rakennuksen hahmo ovat muuttuneet, mutta muutokset on tehty alkuperäistä tyyliä kunnioittaen.

5) *historiallinen todistusvoimaisuus*

-

6) *historiallinen kerroksisuus*

Ulkorakennus on pääosin alkuperäistä mukailevassa julkisemmassa asussaan. Rakennuksella on historiallista kerroksellisuutta.

9.4 Tikanojan taidekodin rakennusten säilymisedellytykset

Tikanojan taidekodin molemmilla rakennuksella on hyvät säilymisedellytykset, eikä näköpiirissä ole tekijöitä, mitkä uhkaisivat niiden säilymistä pitkälle tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Tikanojan taidekoti – historia ja identiteetin muotoutuminen, opinnäytetyö, Susanna Lipponen, 2012. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Kulttuuriympäristöselvitys, Vaasan kaupunki, 2010.

Arvokkaita sisätiloja Vaasassa, Riina Leppäaho, 2003. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Rakennusperinneselvitys II, Vaasan kaupunkisuunnittelu ja Pohjanmaan museo, 2000.

Rakennusperinneselvitys, Vaasan kaupunkisuunnitteluvirasto, 1986.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

[Museokortti-kohde: Tikanojan taidekoti - Museot.fi](#)

[Kulttuuria Vaasassa Tikanojan taidekodin kokoelma](#)

[Tikanojan kesänäyttelyssä perhe palaa juurilleen | Vaasa-lehti \(ilkkapohjalainen.fi\)](#)

[Tikanojan taidekoti » Museo Pohjanmaa \(museiportalosterbotten.fi\)](#)

[Ruusa Elisabet Tikanoja \(Myntti\) \(1888 - 1930\) - Genealogy \(geni.com\)](#)

[Frithiof Erkinpoika Tikanoja - MyHeritage sukuuut - MyHeritage](#)

VALOKUVALÄHTEET

Kuvat

Pohjanmaan museo

kannessa, 1–4, 10, 38

Opinnäytetyö Haaga-Helia ammattikorkeakoulu;
*Tikanojan taidekoti – historia ja identiteetin
muotoutuminen*, Susanna Lipponen, 2012.

5, 6

Kaavoitusarkkitehti Janina Kumpula

7,8, 14–18, 32–36, 45–52, 61–63, 71, 78–83, 86–
99

Vaasan kaupungin kaavoitus

9, 11, 13, 21–31, 37

Vaasa kuvateos, R. Lukkarinen ja E. Murtomäki,
2006.

12, 19–20, 84–85

Vaasan kaupungin rakennusvalvonta

39–44, 53–56, 59–60, 64–70, 72, 75

Tikanojan taidekodin arkisto

57–58

Internet, muokannut J. Kumpula

76–77

Museovirasto.

100

Haettu 12/2022 osoitteesta:

<https://www.finna.fi/Record/museovirasto.5E863F4F66EE41E46033EEB851865EA1>